

Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου
Σχολή Καλών Τεχνών
Τμήμα Θεατρικών Σπουδών

Οικο-Βιο-Λογίες:

Άνθρωπος και Περιβάλλον στις Παραστατικές και Άλλες Τέχνες

Επιστημονική διημερίδα με αφορμή τα 20 χρόνια από την ίδρυση
του Τμήματος Θεατρικών Σπουδών 2003-2023

1– 2 Ιουνίου 2023, Βουλευτικό Ναυπλίου

Τεύχος Περιλήψεων

Επιστημονική/Οργανωτική Επιτροπή

Αγγελική Σπυροπούλου, Καθηγήτρια, Πρόεδρος ΤΘΣ ΠΑΠΕΛ
Ιωάννα Παπαδοπούλου, Επίκουρη Καθηγήτριας, ΤΘΣ ΠΑΠΕΛ
Ευτύχης Πυροβολάκης, Επίκουρος Καθηγητής, ΤΘΣ ΠΑΠΕΛ
Νατάσσα Σιουζουλή, Επίκουρη Καθηγήτριας, ΤΘΣ ΠΑΠΕΛ
Χριστίνα Ζώνιου, μέλος ΕΕΠ, ΤΘΣ ΠΑΠΕΛ
Κατερίνα Κωστή, μέλος ΕΔΙΠ, ΤΘΣ ΠΑΠΕΛ

Επικουρική Οργανωτική Επιτροπή

Καλλιόπη Αδαμίδου, φοιτήτρια, ΤΘΣ ΠΑΠΕΛ
Μαριωάννα Κατσούλη, φοιτήτρια, ΤΘΣ ΠΑΠΕΛ
Βασιλική Καχριμάνη, φοιτήτρια, ΤΘΣ ΠΑΠΕΛ
Λεμονιά Μάρκατζη, φοιτήτρια, ΤΘΣ ΠΑΠΕΛ
Παναγιώτα Μεταξωτού, φοιτήτρια, ΤΘΣ ΠΑΠΕΛ
Σταυρούλα Μουμτζόγλου, φοιτήτρια, ΤΘΣ ΠΑΠΕΛ
Λευτέρης Πανδής, Υπ. Διδάκτορας, ΤΘΣ ΠΑΠΕΛ
Κωνσταντίνα-Μαρία Παπαπολυμέρου, φοιτήτρια, ΤΘΣ ΠΑΠΕΛ
Μαρία Σικιτάνο, Υπ. Διδάκτορας, ΤΘΣ ΠΑΠΕΛ
Γρηγορία Σπανού, φοιτήτρια, ΤΘΣ ΠΑΠΕΛ
Δήμητρα Χουντάλα, Υπ. Διδάκτορας, ΤΘΣ ΠΑΠΕΛ

Οργάνωση κι επιμέλεια Καλλιτεχνικού/Ερευνητικού έργου του Τμήματος

Γιάννης Λεοντάρης, Καθηγητής, ΤΘΣ ΠΑΠΕΛ
Ιωάννα Τζαρτζάνη, Επίκουρη Καθηγήτρια, ΤΘΣ ΠΑΠΕΛ
Τόνια Βασιλάκου, μέλος ΕΕΠ, ΤΘΣ ΠΑΠΕΛ
Εμμανουέλα Βογιατζάκη, μέλος ΕΕΠ, ΤΘΣ ΠΑΠΕΛ
Άση Δημητρολοπούλου, μέλος ΕΕΠ, ΤΘΣ ΠΑΠΕΛ
Χριστίνα Ζώνιου, μέλος ΕΕΠ, ΤΘΣ ΠΑΠΕΛ
Άννα Τσίχλη, μέλος ΕΕΠ, ΤΘΣ ΠΑΠΕΛ

Τεχνική Υποστήριξη

Παναγιώτης Ξύδης, τεχνικός, ΤΘΣ ΠΑΠΕΛ
Λάμπρος Σκουφούλας, μέλος ΕΤΕΠ, ΤΘΣ ΠΑΠΕΛ
Αποστόλης Παπαδημητρίου, τεχνικός, ΤΘΣ ΠΑΠΕΛ

Διοικητική Υποστήριξη

Αγγελική Αποστολοπούλου, διοικητικός, Γραμματέας ΤΘΣ ΠΑΠΕΛ
Αγγελική Γιάνναρη, διοικητικός, ΤΘΣ ΠΑΠΕΛ
Μαρία Καραγιάννη, μέλος ΕΤΕΠ, ΤΘΣ ΠΑΠΕΛ
Γεωργία Σπανού, διοικητικός, ΤΘΣ ΠΑΠΕΛ

Με την ευγενική υποστήριξη του ΔΟΠΠΑΤ και του Δήμου Ναυπλίων

ΔΗΜΟΣ ΝΑΥΠΛΙΕΩΝ
Δ.Ο.Π.Π.Α.Τ.

Τιμώμενο πρόσωπο

Στο πλαίσιο της διημερίδας, την 1η Ιουνίου 2023 και ώρα 19.30, στο Βουλευτικό Ναυπλίου θα γίνει δημόσια αναγόρευση της κυρίας Ελένης Βαροπούλου, διακεκριμένης θεατρολόγου και κριτικού του θεάτρου σε Επίτιμη Διδάκτορα του Τμήματος Θεατρικών Σπουδών του Πανεπιστημίου Πελοποννήσου.

Η κ. **Ελένη Βαροπούλου** είναι διακεκριμένη θεατρολόγος, κριτικός θεάτρου και τέχνης, μεταφράστρια και δοκιμιογράφος. Σπούδασε νομικά στην Αθήνα, θεατρολογία, σημειολογία και ΜΜΕ στο Παρίσι. Από το 1974 εργάστηκε ως δημοσιογράφος και κριτικός θεάτρου με τακτική στήλη και μεγάλη απήχηση σε έγκριτες εφημερίδες της χώρας (Αυγή, Πρωινή Ελευθεροτυπία, Μεσημβρινή, Βήμα). Μετέφρασε κείμενα σύγχρονης και αρχαίας δραματουργίας και θεωρίας, όπως των Χ. Μύλλερ, Β. Μπένγιαμιν, Χ. Μπροχ, Μπ. Μπρεχτ, Γ.Β. Γκαίτε, Φ. Ρίχτερ, Αισχύλου και Ευριπίδη. Μεταφράσεις, κριτικές και δοκίμιά της έχουν εκδοθεί κυρίως από τις εκδόσεις Άγρα. Δίδαξε θεατρολογία στα Πανεπιστήμια Αθηνών, Πατρών, Θεσσαλονίκης, στη Φρανκφούρτη και στο Βερολίνο.

Δημιούργησε και διηύθυνε το Φεστιβάλ Άργους (1992-1997) και διετέλεσε καλλιτεχνική σύμβουλος της Θερινής Ακαδημίας του Εθνικού Θεάτρου (2000-2009). Υπήρξε σύμβουλος του καλλιτεχνικού διευθυντή του Εθνικού Θεάτρου, Νίκου Κούρκουλου (1998-2007) και ειδική σύμβουλος του γνωμοδοτικού συμβουλίου Οργανισμού Μεγάλου Μουσικής Αθηνών. Διετέλεσε πρόεδρος του Ελληνικού Κέντρου του Διεθνούς Ινστιτούτου Θεάτρου (1984-1992) και διευθύντρια του Παραρτήματος Βερολίνου του Ελληνικού Ιδρύματος Πολιτισμού (2014-2016).

Η Ελένη Βαροπούλου έχει σημαίνουσα παρουσία στα ελληνικά θεατρολογικά δεδομένα και διεθνή δράση, καθώς έχει εκδώσει μελέτες και κριτικές σε πολλές γλώσσες και έχει επιμεληθεί και διευθύνει θεατρικά φεστιβάλ και δρώμενα σε ολόκληρο τον κόσμο. Στις δημοσιεύσεις της συμπεριλαμβάνονται τα εξής βιβλία: Το Ζωντανό Θέατρο – Δοκίμιο για τη Σύγχρονη Σκηνή, 2003, εκδ. Άγρα. Το Θέατρο στην Ελλάδα – Η παράδοση του καινούριου 1974-2006, 2 τόμοι, 2009, 2011, εκδ. Άγρα. Passagen – Reflexionen zum zeitgenössischen Theater, 2009, εκδ. Theater der Zeit. Brief an Heiner Müller, 2016, εκδ. Romiosini. Σκηνές από το θέατρο της ζωής μου, 2021, εκδ. Νεφέλη. Porträts und Landschaften des neugriechischen Theaters, 2022, εκδ. Romiosi.

Περίληψεις εισηγήσεων

Πηνελόπη Αβούρη

Επιτελέσεις της Ουτοπίας, της δυστοπίας, και της ετεροτοπίας στον φανταστικό κινηματογράφο: Το Avatar James Cameron, το Blade Runner του Ridley Scott και το The Maze Runner του Wes Ball

Ο κινηματογράφος ως μορφή εικονικής έκφρασης, που χρησιμοποιεί ποικίλους επικοινωνιακούς τρόπους (το σενάριο, τη γλώσσα του σώματος, την εικόνα, τη μουσική, τα ηχητικά εφέ, τα σκηνικά) συμβάλλει στον «οπτικοακουστικό εγγραμματισμό» (audiovisual literacy) των θεατών σε θέματα που αφορούν την σχέση ανθρώπου και περιβάλλοντος. Η κριτική ανάλυση των ταινιών Avatar James Cameron, Blade Runner του Ridley Scott και The Maze Runner του Wes Ball μπορεί να λειτουργήσει παραδειγματικά στη συζήτηση του τρόπου με τον οποίο οι σύγχρονοι κινηματογραφικοί δημιουργοί αντιλαμβάνονται και υλοποιούν τις παραμέτρους των εννοιών της Ουτοπίας, της Δυστοπίας, και της Ετεροτοπίας στην κοινωνία του 20ου και 21ου αιώνα.

Η Πηνελόπη Αβούρη γεννήθηκε στην Αθήνα και ζει στη Ζάκυνθο (Προϊσταμένη του Κ.Ε.Π.Ε.Α.). Είναι Εκπαιδευτικός, Θεατρολόγος και υποψήφια διδάκτωρ του ΤΣΘ του Πανεπιστημίου Πελοποννήσου του οποίου κατέχει το μεταπτυχιακό δίπλωμα «Δραματική Τέχνη και Παραστατικές Τέχνες στην Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση». Κατέχει, επίσης, το μεταπτυχιακό δίπλωμα «Αρχαίο Ελληνικό Θέατρο» του ΤΘΣ του Πανεπιστημίου Πατρών. Έχει λάβει μέρος σε ελληνικά και διεθνή συνέδρια και σεμινάρια με θέματα που αφορούν στα ερευνητικά της ενδιαφέροντα, ενώ το 2019 εκδόθηκε το βιβλίο της με τίτλο *Στρουφουλιδωτά* που περιέχει μελέτες για το ζακυνθινό θέατρο.

Τάσος Αγγελόπουλος

Πλάσματα, cyborgs και αλγόριθμοι: Μετα-ανθρώπινες μορφές στο σύγχρονο ελληνικό παραστασιακό οικο-σύστημα

Από την Αναγέννηση και εντεύθεν, ο Άνθρωπος επιχειρείται να συλληφθεί, να εννοηθεί και να ανα-παρασταθεί ως μία πλήρης, συνεπής, κατανοήσιμη και ολοκληρωμένη μορφή: στο κατά Szondi δράμα, οι πράξεις του (η υπογράμμιση καθόλου τυχαία) έχουν αρχή-μέση-τέλος, τα κίνητρά του είναι εξηγήσιμα, αν και όχι πάντοτε αποδεκτά, το σκηνικό «κουτί» της ιταλικής σκηνης καθορίζει τα όρια του κόσμου του απ-έναντι στον παντεπόπη θεό-θεατή (ή, σκηνοθέτη, άνδρας κι αυτός), και η ιδεατή, ενσώματη μορφή του προκαταβάλει τις δυνατότητές του, αλλά και συμβολοποιεί τις «φυσιολογικές» ικανότητες που «πρέπει» να έχει, αποκλείοντας ολόκληρες «μη-φυσιολογικές» κατηγορίες (διάβαζε: γυναίκες, queer, ανάπηροι, «υπ-άνθρωποι» κ.α.). Μπορεί, όμως, μόνο αυτό να είναι ο άνθρωπος; Και τι συμβαίνει όταν το «φυσιολογικό» αυτό συναντιέται με το Άλλο, το παραπέρα, το εξω(ερ)ικό, το μηχανικό, τις βιολογικές και τεχνολογικές εξελίξεις; Χωράνε όλα αυτά, τα «μη-φυσιολογικά», στην οριοθετημένη, και ως εκ τούτου περιορισμένη, αναγεννησιακή σκηνή, που βαυκαλίζεται ότι είναι «όλος ο κόσμος»; Από τις αναρωτήσεις για την υπερ-μαριονέτα του Edward Gordon Craig έως και τη σκηνική αποτύπωση των βιο-αντικειμένων στη Νεκρή Τάξη του Tadeusz Kantor, η τέχνη και το θέατρο στον 20^ο αιώνα, ειδικά μετά το Ολοκαύτωμα, δειλά, θα αρχίσουν να θέτουν, ήδη, εν αμφιβόλω το «φυσιολογικό» της απεικόνισης του ανθρώπου, ενώ η σκηνή θα γίνει το πειραματικό πεδίο υπόμνησης και αποδοχής ενός μετά-, που περιγράφει, ενδεχομένως, εναργέστερα τον σύγχρονο κόσμο μας. Στο ελληνικό

παραστασιακό οικο-σύστημα (η λέξη επιχειρεί να περικλείσει περιπτώσεις τόσο Ελλήνων δημιουργών στο εξωτερικό, όσο και ξένων στο εσωτερικό) θα φθάσουμε στον 21ο αιώνα, ώστε μετα-ανθρώπινες μορφές να αρχίσουν να κάνουν την εμφάνισή τους. Από τα διάφορα μετα-κοσμικά πλάσματα του Ευριπίδη Λασκαρίδη, που αρνούνται τη φυσιολογία του ανθρώπινου σώματος σε ένα μετα-αποκαλυπτικό σύμπαν, έως το cyborg ως άνθρωπο (ή, τον άνθρωπο ως cyborg) στην εγκατάσταση Happiness του Dries Verhoeven, αλλά και τον αλγόριθμο ως ισότιμο «παίκτη» ενός κατακερματισμένου κοινού στο Dreaming Collectives. Tapping Sheep των Ιωάννα Βαλσαμίδου και Daniel Wetzel, οι ποικίλες μετα-ανθρώπινες υπομνήσεις και αναπαραστάσεις δεν αρνούνται απλά τον αναγεννησιακό, τον δραματικό εντέλει Άνθρωπο, αλλά και επιχειρούν να διευρύνουν τα όρια της αντίληψής μας για εμάς τους ίδιους και τη θέση μας σε ένα εξελισσόμενο οικο-περιβάλλον. Βασισμένη στη θεωρία της Katherine N. Hayles, η ανακοίνωση παρουσιάζει τρεις μελέτες περίπτωσης, ώστε να εισαγάγει τον ακροατή-αναγνώστη στο μετα-ανθρώπινο οικο-σύστημα της μεταδραματικής σκηνης. Γιατί το θέατρο υπάρχει για να απαντάει στο νεύμα-ερώτηση: «Ίδε ο Άνθρωπος». Τι θα έδειχνε, όμως, σήμερα, ο Πιλάτος;

Ο **Τάσος Αγγελόπουλος** είναι Διδάκτορας Θεατρολογίας (Τμήμα Θεάτρου ΑΠΘ) και σκηνοθέτης (Θεατρική ομάδα ΠΑΠΑΛΑΝΓΚΙ). Οι υπόλοιπες σπουδές του περιλαμβάνουν: Πτυχίο Νομικής, Μεταπτυχιακό Κοινωνιολογίας, Πτυχίο (και Μεταπτυχιακό) Θεάτρου, και Κουκλοθέατρο (Ακαδημία Θεάτρου Σόφια, Βουλγαρία). Έχει διδάξει θεωρητικά και πρακτικά αντικείμενα στο Τμήμα Θεάτρου ΑΠΘ (2014-2023), στο Μεταπτυχιακό Εφαρμοσμένου Θεάτρου της Ακαδημίας Τεχνών του Νόβι Σαντ και στο Τμήμα Προσχολικής Αγωγής και Εκπαίδευσης του ΔΠΑΕ, στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση, σε δεκάδες εργαστήρια και σεμινάρια. Έχει δημοσιεύσει άρθρα σε διεθνή και ελληνικά περιοδικά και οι μελέτες του κυκλοφορούν από τις εκδόσεις "Σοφία" και το Θεατρικό Μουσείο της Βοϊβοδίνα (Σερβία), ενώ έχει σκηνοθετήσει περισσότερες από 30 παραστάσεις σε Ελλάδα και εξωτερικό.

Μάρω Αγρίτη

Τίτλος εισήγησης: Το ολυμπιακό χωριό της Αθήνας ως τόπος και βίωμα στον κινηματογράφο

Λίγα χρόνια μετά τους Ολυμπιακούς Αγώνες του 2004, η χώρα περιέρχεται σε βαθιά ύφεση, ενώ, το ίδιο ακριβώς διάστημα, ο ελληνικός κινηματογράφος αρχίζει να διαγράφει μια εξωστρεφή πορεία, δίνοντας το «παρών» σε σημαντικά φεστιβάλ του εξωτερικού. Η εισήγηση θα επιχειρήσει να ρίξει φως στην εξέλιξη του ολυμπιακού χωριού της Αθήνας, όπως έχει αποτυπωθεί στον κινηματογράφο και, συγκεκριμένα, σε δύο μεγάλου μήκους ταινίες μυθοπλασίας με φεστιβαλική πορεία, γυρισμένες (και) στο ολυμπιακό χωριό: το Μικρό Ψάρι (σκην. Γιάννη Οικονομίδη, 2014) και το Park (σκην. Σοφία Εξάρχου, 2016). Τα εργαλεία για την κειμενική ανάλυση των ταινιών αντλούνται από τη θεωρία του αστικού πολιτισμού, των νέων αστικών τοπίων και της μεσογειακής πόλης. Οι δύο ταινίες καταπιάνονται με την πληγωμένη αρχιτεκτονική, την περιφρόνηση του δημόσιου χώρου και την αισθητική του ερειπίου και μπορούν να εκληφθούν ως μία αλληγορία για την κοινωνικο-οικονομική κατάσταση της χώρας και τα αδιέξοδα, την ερημιά και την αποξένωση των ανθρώπων στα προάστια. Οι ταινίες σκιαγραφούν τη σημερινή μορφή του ολυμπιακού χωριού -το οποίο έχει μετατραπεί σε έρημη συνοικία, μια γειτονιά φάντασμα-, τον δημόσιο χώρο και τις ευκαιρίες που αυτός προσφέρει για συμμετοχή στο δημόσιο βίο. Το φιλικό τους κείμενο αφηγείται μία ιστορία που ξεφεύγει από τα στενά εθνικά σύνορα και τοποθετείται σε ένα

δυστοπικό, φυσικό πλατό: το ολυμπιακό χωριό.

Η **Μάρω Αγρίτη** αποφοιτώντας από το Αμερικάνικο Κολλέγιο της Ελλάδας, σπούδασε Οικονομικά στο Πανεπιστήμιο Πειραιά, έκανε μεταπτυχιακό στο Μάρκετινγκ στο Πανεπιστήμιο του Bath και έλαβε δίπλωμα στην υποκριτική τέχνη από την Ανώτερη Σχολή Δραματικής Τέχνης «Νέλλη Καρρά». Εργάστηκε για χρόνια στο θέατρο (είμαι μέλος του Σωματίου Ελλήνων Ηθοποιών), ενώ την τελευταία δεκαετία δραστηριοποιείται στον χώρο της επικοινωνίας της επιστήμης, ως στέλεχος του Ιδρύματος Έρευνας και Τεχνολογίας. Παράλληλα, συνεργάζεται με διάφορες ιστοσελίδες σε θέματα πολιτισμού. Πέρσι, ολοκλήρωσε το Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών «Πολιτισμικές και Κινηματογραφικές Σπουδές» του ΕΚΠΑ (βαθμός πτυχίου 10) και συμμετείχε με ανακοίνωση στην επιστημονική συνάντηση «Τα ποιήματα συμβαίνουν: ο Βύρων Λεοντάρης και η εποχή του», την οποία συνδιοργάνωσαν το Τμήμα Θεατρικών Σπουδών του Πανεπιστημίου Πελοποννήσου και το Τμήμα Επικοινωνίας και ΜΜΕ του ΕΚΠΑ.

Γεωργία Αλεβιζάκη

Το στοιχείο της ερήμωσης ως περιβάλλον χώρος, ως τοπίο και ψυχικός τόπος στη γραφή του Samuel Beckett

Με όρους οικολογίας, η ερημοποίηση ή απερίμωση έχει θεσμικά διατυπωθεί ως η «υποβάθμιση των εδαφών των ξηρών, ημίξηρων και ξηρών ύφυγων περιοχών, προκαλούμενη από διάφορους παράγοντες συμπεριλαμβανομένων του κλίματος και των ανθρωπίνων δραστηριοτήτων» (Agenda 21). Στην καθημερινή-ανθρώπινη εμπειρία η απερίμωση συνήθως συνδέεται με την ερημιά, την ανθρώπινη απουσία, την απομόνωση, την εγκατάλειψη, τη μοναξιά, τη σίγαση, την εκκένωση, την απόσυρση, την αναστολή, την εξάρθρωση. Στο σύμπαν του Samuel Beckett, το στοιχείο της ερήμωσης διατρέχει ολόκληρο το έργο του (θεατρικό, ποιητικό, λογοτεχνικό και κριτικό):

[...] Γη σπαρμένη με ερείπια, εκείνος την περπάτησε όλη νύχτα, εγώ τα παράτησα, να κρατιέμαι σφιχτά από τους φράκτες, ανάμεσα στο δρόμο και το χαντάκι, στο λιγοστό χορτάρι, μικρά αργά βήματα, ήχος κανείς, σταματώντας ξανά και ξανά, ας πούμε κάθε δέκα βήματα, μικρά διστακτικά βήματα, για να μην λαχανιάσει έπειτα να ακούσει, γη σπαρμένη από ερείπια, εγώ τα παράτησα [...]

Το φυσικό τοπίο, το δομημένο περιβάλλον, οι λέξεις, τα πράγματα αλλά και η απουσία τους δια-λέγονται και εν-αλλάσσονται, από-νοηματοδοτούνται, ορίζουν ωστόσο και παραπέμπουν στο στοιχείο της ερήμωσης:

Γυμνά-άφυλλα δέντρα, χωμάτινοι τύμβοι, τυφλά δωμάτια, αποθήκες, παγκάκια, πέτρες, κύλινδροι, σκουπιδοτενεκέδες-κατοικίες, ανεμόσκαλες, πιθάρια, χαντάκια, πολυθρόνες, ακάλυπτοι, τεφροδόχοι, βάρκες, μαγνητόφωνα, πλατείες, σώματα, ασώματα, ονόματα, λέξεις, χαρτογραφούν κόσμους που βρίσκονται στη διαδικασία της φθοράς, της απουσίας και της ερήμωσης.

Προσπαθώντας να αποφύγει τα υπερκορεσμένα στην ερμηνεία έργα, η έρευνα αυτή στρέφεται κυρίως σε κείμενα λιγότερο γνωστά προσδοκώντας να εμβαθύνει στους όρους και τα όρια της ερήμωσης επικεντρώνοντας σε τρεις κόμβους: Την ερήμωση του τοπίου, την ερήμωση του ψυχισμού και την ερήμωση της λέξης. Οι έννοιες της ετεροτοπίας, της περιπλάνησης, της εξάντλησης και του ανοίκειου αξιοποιούνται ως ερμηνευτικά εργαλεία, σε μια προσπάθεια εντοπισμού των σημείων που συναντώνται με στόχο την ανάδειξη μιας απόλυτα ιδιοσυγκρασιακής οικολογίας που συντάσσεται στο έργο του

Samuel Beckett.

Η **Γεωργία Αλεβιζάκη** (1964) ζει και εργάζεται στην Αθήνα. Επιμελείται εκδόσεις. Έχει κάνει σπουδές στη δημόσια διοίκηση και τον ευρωπαϊκό πολιτισμό, ενώ πρόσφατα ολοκλήρωσε το ΠΜΣ των Κινηματογραφικών και Πολιτισμικών Σπουδών του Τμήματος Επικοινωνίας και Μέσων Μαζικής Ενημέρωσης του ΕΚΠΑ. Την ενδιαφέρουν όλες οι εκφάνσεις της τέχνης της γραφής -κυρίως η μικρή φόρμα- στη συνάντηση και αλληλεπίδραση με τον στοχασμό και τη φιλοσοφία.

Γωγώ Κ. Βαρζελιώτη

Από την Πανώρια στην Ευγένια: όψεις του φυσικού τοπίου στην πρώιμη νεοελληνική Δραματουργία

Η *Πανώρια* του Γεώργιου Χορτάτση, το κατεξοχήν αναγεννησιακό κείμενο της πρώιμης νεοελληνικής δραματουργίας, διαδραματίζεται στην ειδυλλιακή Ίδη, τόπο που συμβολίζει την ελευθερία και τον έρωτα, στα πρότυπα της αντίστοιχης δραματουργίας της αναγεννησιακής Δύσης. Στην *Ευγένια*, καταλυτικό τοπόσημο για την εξέλιξη της δράσης αποτελεί το δάσος: τόπος τιμωρίας και σωτηρίας, μαρτυρίου και θαύματος. Στην *Πανώρια*, το φυσικό περιβάλλον αποτελεί τον καμβά πάνω στον οποίο εκτυλίσσεται η δράση, με μοναδική αποστολή την ανάδειξη της φωτεινής πλευράς της εξιδανικευμένης νεότητας. Αντίθετα, το δάσος του Θεόδωρου Μοντσελέζε αποτελεί μια γκριζα ζώνη ανάμεσα στη ζωή και τον θάνατο, την πίστη και την απελπισία, το ψέμα και την προσευχή, τον έρωτα και την εκδίκηση. Στην ανακοίνωση θα εξεταστεί ο κομβικός ρόλος της φύσης στα δύο έργα, ως ένας δρων οργανισμός, αναπόσπαστα συνδεδεμένος με τη δραματουργική τους ταυτότητα και τη σκηνική τους δυναμική. Επίσης, θα διερευνηθούν τα μοντέλα μετάβασης από την ουτοπική Αρκαδία των αρχών της νεοελληνικής αναγεννησιακής δραματουργίας του Χορτάτση στο δυστοπικό, απειλητικό σκηνικό περιβάλλον της επτανησιακής *Ευγένιας*.

Η **Γωγώ Κ. Βαρζελιώτη** υπηρετεί στο Τμήμα Θεατρικών Σπουδών του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών, στη βαθμίδα του αναπληρωτή καθηγητή. Αφού αποφοίτησε από το προπτυχιακό και το μεταπτυχιακό πρόγραμμα σπουδών του ΤΘΣ του Πανεπιστημίου Αθηνών, εκπόνησε τη διδακτορική της διατριβή στη Βενετία, ως υπότροφος της Ακαδημίας Αθηνών, στο Ελληνικό Ινστιτούτο Βυζαντινών και Μεταβυζαντινών Σπουδών (Κρητική κωμωδία και καθημερινή ζωή: σχέση σκηνικής εικόνας και κοινωνίας στο βενετοκρατούμενο Χάνδακα, Αθήνα-Βενετία: εκδ. Ελληνικό Ινστιτούτο Βυζαντινών και Μεταβυζαντινών Σπουδών Βενετίας, 2011). Πραγματοποίησε ερευνητικές αποστολές στο Βατικανό, στο αρχείο της Propaganda Fede, για το πρόγραμμα της Ακαδημίας Αθηνών «Το ελληνικό θέατρο και δράμα στην εποχή του Μεσαίωνα, της Αναγέννησης και της Τουρκοκρατίας» (2002, 2003) και εργάστηκε στο Κέντρο Ερεύνης Μεσαιωνικού και Νέου Ελληνισμού της Ακαδημίας Αθηνών ως επιστημονικός συνεργάτης (2004-2009). Έχει συμμετάσχει σε ερευνητικά προγράμματα και συνέδρια στην Ελλάδα και στο εξωτερικό, έχει δημοσιεύσει εργασίες σε επιστημονικά περιοδικά και συλλογικούς τόμους, και έχει διδάξει σε προπτυχιακά και μεταπτυχιακά σεμινάρια στην Αθήνα, τη Βενετία και την Πράγα. Έχει επιμεληθεί επιστημονικούς τόμους και Πρακτικά Συνεδρίων, και από το 2013 έως το 2023 είναι επιμελήτρια του Επιστημονικού Περιοδικού του Τμήματος Θεατρικών Σπουδών ΕΚΠΑ, Παράβασις. Είναι μέλος της συντακτικής ομάδας του περιοδικού *Artes Rnascentes, semestrals*

dell'associazione internazionale «Artes Renascentes» και ιδρυτικό μέλος του Ευρωπαϊκού Δικτύου Έρευνας και Τεκμηρίωσης Παραστάσεων Αρχαίου Ελληνικού Δράματος.

Ξένια Γεωργοπούλου

Η ετεροτοπία της υπαίθρου στον Σαίξπηρ

Η υπαίθρος κατά την Αναγέννηση εξιδανικεύεται, και τα έργα του Σαίξπηρ δεν αποτελούν εξαίρεση ως προς αυτό. Για τους ήρωες που έχουν μεγαλώσει σ' αυτήν είναι το σπίτι τους. Για εκείνους, ωστόσο, που προέρχονται από ένα αστικό περιβάλλον της εποχής, και καταλήγουν σ' αυτήν για κάποιον λόγο, λαμβάνει έναν διττό χαρακτήρα: αφενός εγκυμονεί κινδύνους, αφετέρου λειτουργεί απελευθερωτικά. Όπως η ίδια η υπαίθρος, έτσι και οι άνθρωποι της υπαίθρου παρουσιάζονται εξιδανικευμένοι, καθαροί από την υποκρισία και τη διαφθορά των ανθρώπων της πόλης. Επιπλέον, οι κοινότητες της υπαίθρου χαρακτηρίζονται από μια ελευθερία που υπερβαίνει τα όρια της πατριαρχικής κοινωνίας των πόλεων, και ενίοτε λαμβάνει ακόμη και μια μητριαρχική, θα λέγαμε, χροιά. Κι από την άλλη, για τους ανθρώπους που για κάποιον λόγο καταλήγουν εκεί, η υπαίθρος λειτουργεί, κατά κάποιον τρόπο, ως μια μορφή φουκωικής ετεροτοπίας (αφού εκεί δεν ισχύουν οι νόμοι της πόλης), στα πλαίσια της οποίας κι οι ίδιοι οι άνθρωποι της πόλης φαίνεται ν' αλλάζουν: μαθαίνουν να επιβιώνουν, επαναξιολογούν τις ανάγκες τους και γίνονται σοφότεροι. Τέλος, ο Σαίξπηρ πολύ νωρίς θέτει και το θέμα της επέμβασης του ανθρώπου πάνω στη φύση, πράγμα που επικρίνουν οι άνθρωποι της υπαίθρου, που, όντας κοντά στη φύση, έχουν μάθει να εκτιμούν αυτά που τους προσφέρει και αντιμετωπίζουν με σκεπτικισμό οποιαδήποτε απόπειρα παραβίασής της από τον άνθρωπο.

Η **Ξένια Γεωργοπούλου** είναι Επίκουρη Καθηγήτρια του Τμήματος Θεατρικών Σπουδών του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών. Γεννήθηκε στην Αθήνα το 1973. Έχει δημοσιεύσει τα βιβλία *Ζητήματα φύλου στο θέατρο του Σαίξπηρ και της Αναγέννησης* (Παπαζήσης, Αθήνα, 2010 και 2020 [δεύτερη βελτιωμένη έκδοση]), *The Body as Text in Shakespeare's Plays. The Fashioning of the Sexes* (Edwin Mellen, Lewiston, 2011) και *Ο Σαίξπηρ οριζοντίως και καθέτως* (Αιγόκερως, Αθήνα, 2019), καθώς και δεκάδες άρθρα και κριτικές βιβλίου και θεάτρου σε συλλογικούς τόμους και επιστημονικά περιοδικά κυρίως του εξωτερικού, ενώ έχει συμμετάσχει σε δεκάδες επιστημονικά συνέδρια, ως επί το πλείστον στο εξωτερικό. Ασχολείται κυρίως με τον Σαίξπηρ και το θέατρο της Αναγέννησης, και ειδικότερα με θέματα όπως τα φύλα και η ετερότητα, οι σαιξπηρικές διασκευές και οι σαιξπηρικές αναφορές στη σύγχρονη λαϊκή κουλτούρα.

Χαρίσιος Α. Ευστρατίου

Η πόλη μέσα στις πόλεις. Αναγνώσεις του περιβάλλοντος στην αριστοφανική ουτοπία/δυστοπία

Στους αριστοφανικούς *Όρνιθες* ο ποιητής εγκαθιδρύει τη νέα του πόλη πάνω στα θεμέλια της υπάρχουσας των πουλιών και την τοποθετεί σε ένα ενδιάμεσο επίπεδο, άνωθεν των Αθηνών και κάτω από την κατοικία των θεών. Οι δύο αριστοφανικοί ήρωες, Πεισέταιρος και Ευελπίδης, κινούνται από το αστικό περιβάλλον προς το ουτοπικό/δυστοπικό, επιζητώντας εκείνον τον τόπο στον οποίον θα μπορέσουν να αρχίσουν εκ νέου τις ζωές τους. Η αναζήτησή τους συνιστά μία προσπάθεια εξόδου από

το συμβατικό πλαίσιο της αστικής ζωής και ταυτόχρονα εύρεσης μίας «απομακρυσμένης» από το αστισμό λύσης, τοποθετημένης στον ζωοδότη πυρήνα, τον ουρανό. Ο Αριστοφάνης δομεί υποδόρια τη σχέση του ανθρώπου με το περιβάλλον και τονίζει την μεγαλοπρεπή αοριστία του. Ταυτόχρονα, εξάρει τόσο τη σημαντικότητα του ίδιου του περιβάλλοντος, όσο και την ασημαντότητα του ανθρώπου μέσα σε αυτό. Κάθε τι αστικά συμβατικό, μεταλλάσσεται και εν τέλει αντικαθίσταται. Οι άνθρωποι γίνονται πουλιά, γεγονός που καταρρίπτει τη συμβατική αντίληψη για κάθε τι απτό και συγκεκριμένο, καθώς κυριολεκτικά οτιδήποτε προσλαμβάνεται από την οπτική τους: ο αέρας, τα δέντρα, τα φυσικά φαινόμενα αποκτούν διαφορετική υπόσταση, αναγκάζοντας τους ανθρώπους να επαναπροσδιορίσουν τις προτεραιότητές τους και ενδεχομένως να αναθεωρήσουν τα όσα μέχρι εκείνη τη στιγμή πίστευαν για τον κόσμο.

Η διδακτορική διατριβή του **Χαρίσιου Α. Ευστρατίου** αφορά στην ανάδειξη των σκηνοθετικών ενδείξεων, όπως αυτές προκύπτουν από τα σωζόμενα έργα του Αριστοφάνη. Η «οπτική» διάσταση των έργων σύμφωνα με τις εξόδους και τις εισόδους, τον χώρο, τον χρόνο και τη χρονική ακολουθία ή διάσπαση, η μεταθεατρικότητα, οι κινήσεις, τα νεύματα, οι ήχοι και οι σιωπές, τα θεατρικά αντικείμενα, η σκευή, το θεατρικό οικοδόμημα και οι θεατρικές-θρησκευτικές εορτές. Η μεταπτυχιακή του διατριβή αφορά στην ανάγνωση της σενέκειας τραγωδίας με στόχο: α) στον τρόπο με τον οποίο ο Σενέκας περιγράφει και αποτυπώνει τα όχι τόσο εμφανή χαρακτηριστικά των ηρώων του, β) στην αναγνώριση των προσλαμβανουσών από το Αττικό Δράμα και κυρίως από τον Σοφοκλή, γ) τη σκηνική ή μη παρουσίαση των έργων σε σχέση με τις δυνατότητες του θεατρικού οικοδομήματος της εποχής δ) τις, φανερές ή υπολανθάνουσες, σκηνικές οδηγίες που παράγονται από το κείμενο, ώστε να απαντηθεί το ερώτημα αν το κείμενο αυτό θα μπορούσε να παρασταθεί επί της σκηνής. Τα ερευνητικά ενδιαφέροντα του εισηγητή περιλαμβάνουν τα εξής: Αρχαία Ελληνική Κωμωδία, Σκηνικές Οδηγίες, Σκηνοθεσία, Μετρική Αρχαίου Δράματος, Αρχαία Ελληνική Τραγωδία, Ρωμαϊκή Κωμωδία, Ρωμαϊκή Τραγωδία, Πρόσληψη Αρχαίου Θεάτρου, Θέατρο και Σύγχρονος Κινηματογράφος, Αρχιτεκτονική Αρχαίων Θεατρικών Οικοδομημάτων, Καθημερινή ζωή στον Αρχαίο Κόσμο. Ενδεικτικά έχει συμμετάσχει σε συνέδρια με εισηγήσεις, όπως *Αριστοφανικά κορίτσια: έπιδεικτιώντα και άνασεισίφαλλα* (2021, Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου), *Θείον γάρ ήγοῦνται τήν σιωπήν: Οι ηχηρές σιωπές στην κωμωδία του Αριστοφάνη* (2021, Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης), *Ο «άλλος» υποκριτής: η «τοποθέτηση» του θεατή στη σκηνική δράση ως επιπλέον δρώντος προσώπου και η συμμετοχή του στην εξέλιξη της αριστοφανικής παράστασης* (2020, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης), *Οι σιωπές της αριστοφανικής κωμωδίας* (2019, Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών).

Δημήτριος Ζαπάντης

Το περιβαλλοντικό θέατρο και οι σκηνοθεσίες ως χωρικό και ιδεολογικό γεγονός

Από τα τέλη της δεκαετίας του 1950 και κατά τη διάρκεια της δεκαετίας του 1960, ο Allan Kargow συνέδεσε το οικολογικό στοιχείο με το θεατρικό. Ο συνδυασμός φύσης και ανθρώπου, προέκυψε συνδυαστικά στο αποκαλούμενο περιβαλλοντικό θέατρο, στο οποίο ο άνθρωπος προκειμένου να ανεβάσει τη θεατρική παράσταση, ιδιοποιείται τον περιβάλλοντα χώρο. Ουσιαστικά δεν είναι ένα μέρος που γίνεται «κάτι», δεν υπάρχει σύμβαση σκηνής πλατείας, αλλά είναι ένας χώρος αλληλεπίδρασης, όπου οι συμμετέχοντες δεν είναι μόνο ηθοποιοί αλλά και θεατές. Στη σημερινή εποχή, ο όρος

περιβαλλοντικό θέατρο φαντάζει προγονικός του Site-Specific. Για να φτάσουμε όμως στο Site-Specific προηγήθηκαν κάποια γεγονότα και τέθηκαν κάποια αξιώματα. Για παράδειγμα η τοποειδική performance από του Snake Theater στον ειρηνικό το 1950 περίπου. Το περιβαλλοντικό θέατρο έχει το πλεονέκτημα της ιδιοποίησης του χώρου και δύναται να καταδείξει την οικολογία του χώρου που ιδιοποιείται καθώς καταλύει τα όρια μεταξύ φυσικής «ροής» του συγκεκριμένου χώρου, χωρίς να δημιουργεί μια πλατεία για το κοινό. Στο περιβαλλοντικό θέατρο δεν έχουμε μια ιλουζιονιστική απεικόνιση γεγονότων αλλά μια λειτουργική χρήση του χώρου, ο οποίος χώρος λειτουργεί σε μια σύμβαση όχι με σκοπό να ξεχωρίσει τους ανθρώπους, αλλά να τους κάνει να νιώσουν οικεία με το περιβάλλον. Η διάδραση ανθρώπου περιβάλλοντος αποδεικνύει μέσω του περιβαλλοντικού θεάτρου και των έξι αξιωμάτων που έθεσε γι αυτό ο Schechner, πως το συνέχει μια ολότητα η οποία ενυπάρχει πάνω από τη δυτική θεώρηση και το χωρικό γεγονός εγκολπώνεται στο τοπίο του περιβάλλοντα χώρου, αναδεικνύοντας ή στηλιτεύοντας τα όποια προβλήματα. Επιπλέον, η εγκατάσταση σε ένα μη θεατρικό χώρο εμφανίζει μια διαφοροποίηση η οποία -ανάλογα και την performance- δύναται να δείξει πως το θέατρο μπορεί να παρασταθεί σε μη συμβατικές τοποειδικές εκφάνσεις.

Ο **Δημήτριος Ζαπάντης** είναι αριστούχος απόφοιτος του τμήματος θεατρικών σπουδών του Πανεπιστημίου Πατρών (BA) και κάτοχος μεταπτυχιακού τίτλου με θέμα «Το αρχαίο θέατρο και η πρόσληψή του» από το τμήμα Θεατρικών Σπουδών του Πανεπιστημίου Πατρών (MA). Γνωρίζει αγγλικά-Ιταλικά (επίπεδο Proficiency). Εργάζεται από το 2016 ως κριτικός θεάτρου στην ηλεκτρονική εφημερίδα *Tetartopress.gr* στο ηλεκτρονικό περιοδικό *youfly.com* και είναι επισκέπτης αρθρογράφος στους *Atheniantimes*. Διδάσκει θεωρίες υποκριτικής στο I.E.K. ΣΒΙΕ ενώ είναι δις υπότροφος του Πανεπιστημίου Πατρών για τη μελέτη αναφορικά με την υποδομή-τεκμηρίωση της βιβλιοθήκης του Πανεπιστημίου Πατρών. Τα ενδιαφέροντά μου εστιάζονται γύρω από το αρχαίο δράμα και την πρόσληψή του, το πεδίο των gender studies καθώς και την σύγχρονη σκηνική αποτύπωση αρχαίων παραστάσεων.

Ειρήνη Ζγούρη

Οικολογικές αποχρώσεις στα έργα του Αντόν Τσέχωφ *Θείος Βάνιας* και *Γλάρος* Μια ηθική προσέγγιση του Οικολογικού τοπίου στο έργο του

Με βάση τα έργα του Αντόν Τσέχωφ *Θείος Βάνιας* και *Γλάρος*, επιχειρούμε μια ηθική φιλοσοφική προσέγγιση για την θέση του ανθρώπου απέναντι στην οικολογική συνείδηση και την άεναη ενεργό σχέση του με την φύση. Ο άνθρωπος μέσα από τα μάτια των ηρώων του Αντόν Τσέχωφ, συγκεκριμένα οι θέσεις του Τσέχωφ όπως αποτυπώνονται στα πρόσωπα του Τρέμπλιεφ και του Αστρόφ. Ο Τσέχωφ μέσα από το θεατρικό του έργο προσπαθεί να προσδιορίσει το νόημα της ζωής και να οικοδομήσει την ύπαρξή του ανθρώπου μέσα στο φυσικό του περιβάλλον αναζητώντας μια φυσική αρμονία με αυτό.

Το έργο θα εξεταστεί ως προς τις εξής θεματικές:

- 1) Η θέση του ανθρώπου απέναντι στο φυσικό περιβάλλον και ο τρόπος συνύπαρξης με αυτό.
- 2) Επιβολή ή συνύπαρξη στο φυσικό περιβάλλον; ο άνθρωπος κορωνίδα της δημιουργίας ή ζωντανό κομμάτι της φυσικής εξέλιξης;
- 3) Η επίδραση του οικοτοπίου στη ζωή του ανθρώπου και αντίστροφα. Η φυσική εξέλιξη και το γήρας ως καταλύτες στη σχέση ανθρώπου και φύσης.

Η **Ειρήνη Ζγούρη**, γεννήθηκε στην Μοσχόπολη Κορυτσάς και μεγάλωσε στη Φαλάνη της Λάρισας. Είναι αριστούχος απόφοιτη του Μεταπτυχιακού Προγράμματος Σπουδών "Θέατρο και Κοινωνία: Θεωρία, Σκηνική πράξη και Διδακτική" του Πανεπιστημίου Πελοποννήσου, Αριστούχος απόφοιτη Θεατρολογίας του Τμήματος Θεατρικών Σπουδών της Σχολής Καλών Τεχνών του Πανεπιστημίου Πελοποννήσου, Απόφοιτη της Ανώτερης Σχολής Δραματικής Τέχνης «Μοντέρνοι Καιροί» και Απόφοιτη της Σχολής Κινηματογράφου & Τηλεόρασης «Λυκούργου Σταυράκου» στο Τμήμα Σκηνοθεσίας. Έχει συμμετάσχει σε θεατρικές παραστάσεις και performances ως ηθοποιός, σκηνοθέτης, βοηθός σκηνοθέτη και στην παραγωγή οπτικοακουστικού υλικού. Έχει, επίσης, συμμετάσχει σε πολλά Φεστιβάλ, ως σκηνοθέτης κινηματογράφου καθώς και στον πρώτο διαγωνισμό σεναρίου της Ένωσης Σεναριογράφων Ελλάδος. Είναι μέλος του Σ.Ε.Η από το 2015. Από το 2019 διδάσκει υποκριτική στο Θεατρικό Εργαστήρι Ενηλίκων του Θεσσαλικού Θεάτρου. Σήμερα εργάζεται ως θεατρολόγος στα ιδιωτικά εκπαιδευτήρια Ν. Μπακογιάννη.

Χ. Ζώνιου, Α. Τσίχλη, Ι. Καλογεράς, Ν. Σ. Μελής, Μ. Ραγκούση, Α. Καστρίτσης, Δ. Μεταφάς, Α. Χαριτόπουλος, Π. Μοναχέλης, Β. Μαραγκού, Ε. Φρέντζος, Μ. Ζιαζιά

Διεπιστημονική προσέγγιση της Εκπαιδευτικής Σεισμολογίας με καινοτόμες μεθόδους εφαρμοσμένου θεάτρου (θεάτρο-ντοκουμέντο, θέατρο της επινόησης, θεατροπαιδαγωγική) και ψηφιακών τεχνολογιών: Η παράσταση **Beat the Quake! στο πλαίσιο του έργου **EduSeismArtTec****

Μπορούμε να «νικήσουμε» τους σεισμούς; Είναι γνωστό ότι οι πολίτες που ενημερώνονται – εκπαιδεύονται σε φυσικούς ή τεχνολογικούς κινδύνους συμπεριφέρονται καλύτερα όσον αφορά την ελαχιστοποίηση του κινδύνου πριν, κατά τη διάρκεια και μετά την περίοδο της κρίσης. Αυτό συμβαίνει με τους σεισμούς: οι σεισμολόγοι απευθύνονται συνήθως στο ευρύ κοινό και μεταδίδουν την επιστημονική γνώση με εκλαϊκευμένο τρόπο. Ωστόσο, οι παραδοσιακοί τρόποι διάδοσης της γνώσης (φυλλάδια, αφίσες, ιστοσελίδες και σεμινάρια) ενδέχεται να μην προσελκύουν το ενδιαφέρον συγκεκριμένου κοινού. Προκειμένου να ξεπεραστεί αυτό το πρόβλημα και να προσεγγίσουν ευρύτερες πληθυσμιακές ομάδες, απαιτούνται συνέργειες μεταξύ εξειδικευμένων σεισμολόγων και ειδικών άλλων ειδικοτήτων, χρησιμοποιώντας καινοτόμες μεθόδους και εναλλακτικές προσεγγίσεις μάθησης για την εκλαΐκευση της σεισμολογικής γνώσης.

Στο ερευνητικό έργο EduSeismArtTec συνεργάζονται τρεις ερευνητικές ομάδες με σημαντική εμπειρία και εξειδίκευση σε συμπληρωματικές γνωστικές περιοχές: το Γεωδυναμικό Ινστιτούτο του Εθνικού Αστεροσκοπείου Αθηνών, το Τμήμα Θεατρικών Σπουδών του Πανεπιστημίου Πελοποννήσου και το Τμήμα Ηλεκτρολόγων και Ηλεκτρονικών Μηχανικών του Πανεπιστημίου Δυτικής Αττικής για την ανάπτυξη και διάδοση μιας νέας κουλτούρας μάθησης για τους σεισμούς.

Προκειμένου να μεγιστοποιηθούν τα μαθησιακά αποτελέσματα, το έργο χρησιμοποιεί καινοτόμες προσεγγίσεις όπως (i) θεατροπαιδαγωγική κι εφαρμοσμένο θέατρο, (ii) ψηφιακή, πολυμεσική τεχνολογία για την ενσωμάτωση συνδυασμένων φυσικών / ψηφιακών / εικονικών στοιχείων στις εκπαιδευτικές δραστηριότητες. Για το σκοπό αυτό χρησιμοποιούνται τεχνολογίες εικονικής πραγματικότητας καθώς και 3D/ολογραφικές προβολές και (iii) μάθηση μέσω ψηφιακού παιχνιδιού (digital game-based learning).

Στην προτεινόμενη εισήγηση θα παρουσιαστούν οι δράσεις του προγράμματος με έμφαση στην διαδικασία επιμόρφωσης της παράστασης «Beat the Quake!», θεατρική παράσταση που επινοήθηκε χρησιμοποιώντας τις μεθόδους devised theatre (Oddey, 1994) και documentary theatre (Megson, 2009) από 9 φοιτητές και φοιτήτριες του Τμήματος Θεατρικών Σπουδών του Πανεπιστημίου Πελοποννήσου με τη στενή συνεργασία των σεισμολόγων στη δραματοουργία.

Μια καινοτόμος πτυχή της παράστασης «Beat the Quake!» ήταν η ενσωμάτωση ψηφιακών στοιχείων στη σκηνική παρουσίαση. Το 3D ψηφιακό υλικό σχεδιάστηκε και αναπτύχθηκε για τους σκοπούς του έργου EduSeismArtTec, χρησιμοποιώντας τεχνολογία VR και συγκεκριμένα την πλατφόρμα ανάπτυξης Unity-3D. Περιλάμβανε μια «κάθετη» περιήγηση από το διάστημα στη Γη, μέχρι τα λιθοσφαιρικά βάθη και στη συνέχεια μέχρι τη στάθμη της θάλασσας. Το προσομοιωμένο υλικό (σεισμός, λιωμένος μανδύας, ηφαιστειακή έκρηξη κ.λπ.) προβλήθηκε σε ολογραφική οθόνη επί σκηνής και ενσωματώθηκε κατάλληλα στο έργο των ηθοποιών, συμπληρωμένο με αφήγηση σε πραγματικό χρόνο.

Ένα μικτό κοινό περίπου 100 ατόμων παρακολούθησε την παράσταση στο Δημοτικό Θέατρο Πειραιά τον Ιούνιο 2022 με μεγάλη συγκίνηση και συμμετείχε σε μια δραστηριότητα αξιολόγησης μετά από αυτήν με τη συμπλήρωση του σχετικού ερωτηματολογίου.

Το EduSeismArtTec υποστηρίζεται από το Ελληνικό Ίδρυμα Έρευνας και Καινοτομίας (ΕΛ.ΙΔ.Ε.Κ.) στο πλαίσιο της «1ης Πρόσκλησης Εκπόνησης Ερευνητικών Προγραμμάτων του ΕΛ.ΙΔ.Ε.Κ. για την υποστήριξη Μελών ΔΕΠ και Ερευνητών/τριων και την Προμήθεια Ερευνητικού Εξοπλισμού υψηλού κόστους» (Αριθμός Έργου: 1752).

Οι **Χ. Ζώνιου** και **Α. Τσίχλη** ανήκουν στο Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου, Τμήμα Θεατρικών Σπουδών.

Οι **Ι. Καλογεράς**, **Ν. Σ. Μελής**, **Α. Καστρίτσας**, **Ε. Φρέντζος** και **Μ. Ζιαζιά** ανήκουν στο Εθνικό Αστεροσκοπείο Αθηνών, Γεωδυναμικό Ινστιτούτο.

Οι **Μ. Ραγκούση**, **Α. Χαριτόπουλος**, **Δ. Μεταφάς**, **Π. Μοναχελής** και **Β. Μαραγκού** ανήκουν στο Πανεπιστήμιο Δυτικής Αττικής, Τμήμα Ηλεκτρολόγων και Ηλεκτρονικών Μηχανικών.

Χαρά Θάνου

Οικολογία και Τέχνη: εικαστικές αναφορές

Η εισήγηση αφορά στο καλλιτεχνικό έργο του σύγχρονου καλλιτέχνη Wolfgang Laib με παράλληλες αναφορές στην τάση Ecoscenography. Ο Wolfgang Laib γεννήθηκε το 1950 στο Metzingen της Γερμανίας. Εμπνευσμένος από τις διδασκαλίες του αρχαίου Ταοϊστή φιλοσόφου Laozi, του σύγχρονου καλλιτέχνη Brancusi και την κληρονομιά των διαμορφωτικών εμπειριών ζωής από την οικογένειά του στη Γερμανία και την Ινδία, ο Laib δημιουργεί γλυπτά που φαίνεται να συνδέουν το παρελθόν και το παρόν, το εφήμερο και το αιώνιο. Δουλεύοντας με ευπαθή οργανικά υλικά (γύρη, γάλα, ξύλο και ρύζι) καθώς και με ανθεκτικά υλικά που περιλαμβάνουν γρανίτη, μάρμαρο και ορείχαλκο, βασίζει τη δουλειά του και στην επιλογή των μορφών του - τετράγωνα και πλοία, μεταξύ άλλων. Η επίπονη συλλογή του από γύρη από τα αγριολούλουδα και τους θάμνους που φυτρώνουν στα χωράφια κοντά στο σπίτι του είναι αναπόσπαστο κομμάτι της διαδικασίας δημιουργίας έργου, στο οποίο η γύρη είναι το μέσο του. Η προσοχή του Laib στην ανθρώπινη κλίμακα, τη διάρκεια του χρόνου και την επιλογή των υλικών του, δίνουν στο έργο του τη δύναμη να μας μεταφέρει στις περιοχές της μνήμης, της

αισθητηριακής ευχαρίστησης και της περισυλλογής.

Η **Χαρίκλεια Θάνου** σπούδασε στην ΑΣΚΤ και απέκτησε Πτυχίο ενιαίου και αδιάσπαστου τίτλου σπουδών Μεταπτυχιακού επιπέδου (INTERGRATED MASTER) στην ειδικότητα των Εικαστικών Τεχνών με κατεύθυνση Ζωγραφική , αποφοίτησε με Άριστα και διακρίθηκε με υποτροφία του Ι.Κ.Υ. στο τέταρτο έτος σπουδών της. Παράλληλα παρακολουθούσε μαθήματα Σκηνογραφίας στο εργαστήριο Σκηνογραφίας της Α.Σ.Κ.Τ. με καθηγητή τον κ. Γ. Ζιάκα και σεμινάρια Σκηνογραφίας-Ενδυματολογίας με τον σκηνογράφο Μ. Παντελιδάκη. Στο εργαστήριο Γλυπτικής του καθηγητή Θ. Πανουργιά στην Α.Σ.Κ.Τ. παρακολούθησε μαθήματα γλυπτικής, κατασκευών και installation. Στην συνέχεια ολοκλήρωσε το Μεταπτυχιακό «Εικαστικές Τέχνες» στην Α.Σ.Κ.Τ., αποφοιτώντας με Άριστα , και παρουσίασε ενότητα έργων με αναφορά στον ρυθμό, το ηχόχρωμα και την σχέση εικαστικών και μουσικής. Είναι κάτοχος Πτυχίου του Τμήματος Φιλολογίας της Σχολής Φιλοσοφικής, με Ειδίκευση Μεσαιωνικής και Νεότερης Ελληνικής Φιλολογίας του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης. Έχει διδακτικό έργο είκοσι επτά ετών στην δημόσια και ιδιωτική Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση, σε Πινακοθήκες, σε εργαστήρια Τέχνης καθώς και στην Μεταδευτεροβάθμια και Τριτοβάθμια Εκπαίδευση. Έχει διοργανώσει παρουσιάσεις, καλλιτεχνικές δράσεις, θεατρικά δρώμενα σε σχολεία καθώς και εκπαιδευτικά προγράμματα και ξεναγήσεις σε Πινακοθήκες και στο Υπουργείο Παιδείας. Συμμετείχε σε καλλιτεχνικά projects και workshops, ενώ το 2005 αντιπροσώπευσε την Ελλάδα στην Σουηδία σε project που οργανώθηκε από τα Εικαστικά επιμελητήρια των δύο χωρών. Εργάστηκε για την κατασκευή και ζωγραφική σκηνικών. Παρουσίασε το εικαστικό της έργο σε ατομικές και ομαδικές εκθέσεις, στην Ελλάδα και το εξωτερικό. Το 2022, στο πλαίσιο του Xenakis22 Centenary International Symposium κατασκεύασε σκηνικά για θέατρο σκιών, και σε συνεργασία με την καθηγήτρια του Pratt Institute Theodora Skiritares παρουσίασε θέατρο σκιών για παιδιά στο Φουγάρο. Από το 2021 η Χαρίκλεια Θάνου είναι ΕΕΠ στο Τμήμα Παραστατικών και Ψηφιακών Τεχνών του Πανεπιστημίου Πελοποννήσου.

Εμμανουήλ Καβίδας

Οικολογική συνείδηση και ανθρώπινες σχέσεις στη φιλοσοφική σκέψη του Γκίντερ Γκρας, με αφορμή το θεατρικό του έργου *Κατακλυσμός*

Η ιστορία μιας καθημερινής οικογένειας κλεισμένη σε ένα σπίτι, η οποία προσπαθεί να βρει τον εαυτό της, ταυτοχρόνως όμως προσπαθεί να αντιμετωπίσει ένα σπάνιο φυσικό φαινόμενο, έναν επικίνδυνο κατακλυσμό που πλησιάζει: μια μεγάλη βροχή που θα φέρνει πλημμύρα. Επίσης, ο απρόσμενος ερχομός του γιού της οικογένειας που θα προκαλέσει με την επιστροφή του μεγάλη αναστάτωση στους κόλπους της. Όλοι μαζί θα πρέπει να αγωνιστούν και να επιβιώσουν ενώ η φυσική καταστροφή είναι αναπόφευκτο φυσικό γεγονός. Το έργο προβάλλει τις δυσκολίες που αντιμετωπίζουν οι ανθρώπινες σχέσεις κάτω από την ίδια στέγη και το πως λειτουργούν οι άνθρωποι υπό τον κίνδυνο μιας αναπόφευκτης φυσικής καταστροφής που ανατρέπει τα πάντα και οδηγεί τους ανθρώπους να αγωνιούν για την επιβίωσή τους. Το έργο θα εξεταστεί ως προς τις εξής θεματικές:

- 1) πώς λειτουργούν οι ανθρώπινες σχέσεις εν όψει ενός τόσο σημαντικού φυσικού κινδύνου;
- 2) Τι σημαίνουν για τις ανθρώπινες σχέσεις οι όροι: επιβίωση – συμβίωση, ύπαρξη – συνύπαρξη, ατομικό και συλλογικό;

Ο **Μάνος Καβίδας** γεννήθηκε το 1984 στον Πειραιά. Σπούδασε Υποκριτική στη Σχολή Δραματικής Τέχνης του Άκη Δαβή, Θεολογία, στο Πανεπιστήμιο Αθηνών, με κατεύθυνση θρησκείολογία – φιλοσοφία της θρησκείας και Θεατρολογία στο τμήμα Θεατρικών Σπουδών της Σχολής Καλών Τεχνών του Πανεπιστημίου Ναυπλίου, με κατεύθυνση Παραστατικών Τεχνών – Θεατρικής Πρακτικής και Σκηνοθεσίας. Είναι Τακτικό Μέλος: Σ.Ε.Η (Σωματείο Ελλήνων Ηθοποιών) και ιδρυτικό Μέλος της Εταιρείας Παραγωγής Οπτικοακουστικού Έργου: Atermono (Atermono. Creative. Cine. Art). Έχει εργαστεί στο θέατρο, στην τηλεόραση και τον κινηματογράφο ως θεατρολόγος, δραματουργός, ηθοποιός, βοηθός σκηνοθέτη, σκηνοθέτης και φροντιστής σκηνής. Από το 2012 έως σήμερα έχει απασχοληθεί στον τομέα της εκπαίδευσης του θεάτρου ως θεατροπαιδαγωγός (θεατρικά εργαστήρια και παιδικές κατασκηνώσεις), σε Αθήνα και Λάρισα. Επίσης, έχει επαγγελματική ενασχόληση με το θέατρο ως δραματουργός, δραματολόγος, βοηθός σκηνοθέτη, σκηνοθέτης και φροντιστής σκηνής, σε θεατρικές παραστάσεις και πολιτιστικές εκδηλώσεις. Το τελευταίο διάστημα εργάζεται ως εκπαιδευτής στα δημόσια ΙΕΚ, στον τομέα Υποκριτική Τέχνη Θεάτρου και Κινηματογράφου, στο μάθημα: Αγωγή Θεατρικού Λόγου – Ορθοφωνία.

Ευαγγελία Καμαράτου

Τέχνη με μειωμένο οικολογικό αποτύπωμα υπό το πρίσμα της αποανάπτυξης

Η κλιματική αλλαγή, είναι παρούσα όσο ποτέ στις ζωές μας και πλέον καλούμαστε να υιοθετήσουμε έναν διαφορετικό τρόπο ζωής, για να επιβιώσουμε. Τη λύση σε αυτό το μείζον πρόβλημα προσπαθεί να δώσει το κίνημα της αποανάπτυξης, προτείνοντας μια οικονομία χωρίς διαρκή μεγέθυνση, με έμφαση στο ευ ζην και στις κοινωνικές σχέσεις. Στην εργασία αυτή, θα μελετηθεί το πώς θα προσαρμοστεί η τέχνη σε μία κοινωνία που στόχο έχει την αποανάπτυξη. Πώς η επαναξιολόγηση, η μείωση, η επανάχρηση και η ανακύκλωση, που είναι βασικές αρχές του κινήματος αυτού, μπορούν να βρουν εφαρμογές στην τέχνη. Θα ερευνηθούν επίσης, παραδείγματα στο σήμερα που κάνουν πράξη αυτές τις αρχές. Επανάχρηση στις παραστατικές τέχνες και στη γλυπτική, χρησιμοποίηση φυσικών πρώτων υλών στην αρχιτεκτονική αλλά και σε άλλες μορφές τέχνης, θα είναι μερικά από τα θέματα που θα παρουσιαστούν.

Η **Ευαγγελία Καμαράτου** γεννήθηκε στην Κρήτη και σπούδασε αγρονόμος τοπογράφος μηχανικός στο Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο της Θεσσαλονίκης. Είναι μεταπτυχιακή φοιτήτρια στο Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου στο πρόγραμμα “Δημιουργική Γραφή, Θέατρο και Πολιτιστικές Βιομηχανίες: Καλλιτεχνικές, ερευνητικές και παιδαγωγικές εφαρμογές”. Έχει παρακολουθήσει πλήθος σεμιναρίων δημιουργικής γραφής, έχει συμμετάσχει σε δράσεις προώθησης της φιλαναγνωσίας, καθώς και σε περιβαλλοντικές δράσεις.

Κατερίνα Κήκου

Σχέση Ανθρώπου και Φύσης στο χοροθεατρικό έργο «Εικαστικά Παιχνίδια» του Ντανιέλ Λομέλ, ΚΘΒΕ

Η έννοια της «φυσικής χορότητας» (το φιλοσοφικό ρεύμα για την «φύση») επιτρέπει την προσέγγιση της ιδέας του χορού μέσα από ένα βλέμμα καλλιτεχνικό το οποίο δεν

αρκείται στην απλή μεταφορά του ορατού σαν όραση ή σαν απλή αναπαράσταση. Ο χορογράφος Ντανιέλ Λομέλ με την παράσταση ΕΙΚΑΣΤΙΚΑ ΠΑΙΧΝΙΔΙΑ- ΜΑΓΚΡΙΤ - ΤΕΡΝΕΡ - ΧΟΚΟΥΣΑΙ στο Βασιλικό Θέατρο Θεσσαλονίκης με το ΚΘΒΕ, αναδεικνύει τη συνένωση και αλληλοδιείσδυση του ανθρώπου με τη Φύση. Μέσα από τις διάφορες θεματικές ενότητες του σουρεαλιστή ζωγράφου Ρενέ Μαγκρίτ (οργανική και ανόργανη φύση) ο χορογράφος διενεργεί μία δημιουργική επεξεργασία και συγχώνευση του εικονοποιητικού συστήματος του ζωγράφου και των ζωγραφικών πηγών του, ώστε να δοθεί η δυνατότητα της ζωγραφικής να εκφραστεί μέσα από τα εκφραστικά μέσα του χορού, δηλαδή τα μέσα μιας ακίνητης τέχνης μετακυλιούνται στη ρευστή κίνηση της χορογραφικής δημιουργίας. Η σχέση ενότητας και αμοιβαιότητας μεταξύ Ανθρώπου - Φύσης είναι εμφανής κυρίως στο πρώτο μέρος της παράστασης και συγκεκριμένα στο έργο ΜΑΓΚΡΙΤ- ΑΝΘΡΩΠΙΝΗ ΜΟΙΡΑ. Ειδικότερα μέσω αυτής της αμφίσημης συνένωσης του ανθρώπου με τα στοιχεία της φύσης του σουρεαλιστή ζωγράφου, υποδηλώνεται η ενότητα των μορφών του κόσμου σε ένα ενιαίο σύστημα που περιλαμβάνει μορφές τόσο του οργανικού όσο και του ανόργανου κόσμου, σε μια σχέση διαρκούς αντιμετάθεσης. Αυτή η σχέση διέπεται από μια ανοιχτή διαλεκτική μέσα από επαναλαμβανόμενες κινησιολογικές μεταβάσεις (κίνηση - αδράνεια- απολίθωση) όπως μεταπλάθεται στο χορογραφικό έργο που αναφερόμαστε. Σηματοδοτεί σε ένα βαθύτερο επίπεδο ανάγνωσης την αλλοτρίωση του ανθρώπου στο σύγχρονο, τεχνικά κυριαρχούμενο κόσμο, που οδηγεί στην απονέκρωση των δημιουργικών δυνάμεων (καθ ότι εγκλωβισμένος και αλλοτριωμένος στον μικρόκοσμό του) και την αποσύζευξή του με τις ζωτικές δυνάμεις της φύσης. Αποδίδεται από τον χορογράφο η ενεργή συνάρτηση και ανταλλαγή του ανθρώπου με τον φυσικό νόμο μέσα από τους εικονοποιητικούς κώδικες του Μαγκρίτ και οι νοηματικές συζεύξεις του (όπως ανθρωπίνη καθυπόταξη από τις μηχανές, δυτική αστικοποίηση, αποσύνθεση της ανθρωπίνης επικοινωνίας, η ηγεμονικού μοντέλου επιβολή της τεχνοκρατούμενης ανθρωπίνης σκέψης) μεταπλάθονται χορογραφικά. Αντίθετα, οι χορογραφίες των επόμενων δύο σκηνών της ίδιας παράστασης, δηλαδή, Τέρνερ (θαλασσινές και ποιμενικές εικόνες) και Χοκουσάϊ (χαρακτικά - ξυλογραφίες), μέσω χρωμοσυμβολισμών, συμβολικής γλώσσας, χορογραφικής κίνησης και θεματολογίας, αναδεικνύουν την αρμονική σχέση ενότητας και αμοιβαιότητας Ανθρώπου - Φύσης καθώς και τον σεβασμό του προβιομηχανικού και μη τεχνοκρατικού ανθρώπου, άλλων χρονικών και γεωγραφικών περιοχών, στον κόσμο της Φύσης.

Η **Κατερίνα Κήκου** έχει συνεργαστεί με το Κρατικό Θέατρο Βορείου Ελλάδος ως μόνιμο μέλος για δύο έτη, με την Εθνική Λυρική Σκηνή ως μόνιμο μέλος για είκοσι οκτώ έτη, με χοροδραματικές ομάδες Ελλάδας και εξωτερικού για τρία έτη. Είναι υπότροφος του Ιδρύματος Ωνάση με μεταπτυχιακές σπουδές κλασικού χορού στη Νέα Υόρκη και στην Αγγλία (JOFFREY BALLET, LABAN CENTER, RAD, ISTD). Κατέχει μεταπτυχιακούς τίτλους στη Σκηνοθεσία και Υποκριτική και στο Αρχαίο Δράμα. Έχει πτυχίο από το Φυσικομαθηματικό Τμήμα του πανεπιστημίου Πατρών (ανώτερα μαθηματικά και αστροφυσική). Κατέχει το Ανώτερο Κρατικό Δίπλωμα Καθηγήτριας Χορού. Έχει συμμετάσχει σε περιοδείες στην Ελλάδα και στο εξωτερικό. Το ρεπερτόριό της ανέρχεται σε περίπου εκατόν είκοσι έργα κλασικού και σύγχρονου ρεπερτορίου, οπερέτες, μιούζικαλ, πρόζα, αυτοσχεδιασμούς.

Δέσποινα Γ. Κοσμοπούλου

Ψυχικά και φυσικά τοπία στην τρικυμία του Σαίξπηρ

Ένας τόπος εντοπίζεται από τη συνάντηση ατομικών ταυτοτήτων και εντάσσεται μέσα σε ένα συγκεκριμένο χώρο και χρόνο. Πρώτος ο Φουκώ θα έρθει να χρησιμοποιήσει για πρώτη φορά τον όρο «ετεροτοπία» ως ένα μέρος έξω από κάθε άλλο καθορισμένο τόπο, του οποίου η τοποθεσία μπορεί μεν να προσδιοριστεί στην πραγματικότητα αλλά ταυτόχρονα να αμφισβητηθεί και να ανατραπεί. Πρόκειται για μια δυναμική χωροκοινωνική κατάσταση της οποίας βασικό χαρακτηριστικό είναι ο συσχετισμός με όλους τους άλλους χώρους, σε σημείο που να καθιστά ιδιόμορφες, με ύποπτο τρόπο, τις σχέσεις που προσδιορίζει, ενώ ως κύρια λειτουργία ορίζεται η διατάραξη της κοινωνικής πραγματικότητας. Ο άνθρωπος σε όλο το πέρασ της ιστορίας του έχει πετύχει να ισορροπεί σε διαφορετικούς τόπους, ετεροτοπίες και ουτοπίες, σε πνευματικά και συνάμα ανήθικα αξιακά περιβάλλοντα. Ωστόσο με δεδομένη τη σύγχρονη θεωρία περί παρουσίας και δράσης του ανθρώπου ως πολέμιου του περιβάλλοντος, φυσικού και αξιακού, του 20ου και 21ου αιώνα, οι ανθρωπιστικές επιστήμες καλούνται να εξετάσουν την αμφίδρομη αυτή σχέση, η οποία βαίνει προς μία αποδιοργάνωση του εξωανθρώπινου περιβάλλοντος και την είσοδο των ταυτοτήτων και των κοινωνιών σε μία απροσδιόριστη ακόμη δυστοπία. Ένα λογοτεχνικό παράδειγμα που αναδεικνύει τέτοιου είδους χωρικές μετατοπίσεις είναι η Τρικυμία του Σαίξπηρ, η αφήγηση της οποίας εκτυλίσσεται μεταξύ δύο μικρών κόσμων, οι οποίοι προσεγγίζουν με τρόπο απρόβλεπτο δύο ξεχωριστές κοσμοθεωρίες, της κοινωνικής ένταξης και της εσωτερικής διάστασης των ατόμων στην εξέλιξη της δράσης. Οι χαρακτήρες κινούνται σε δύο χώρους, έναν άδηλο πνευματικό και έναν καθορισμένο ενστικτώδη που υπόκειται στις ανθρώπινες ορμές. Στόχος του συγγραφέα μοιάζει να είναι η φανέρωση της ανθρώπινης φύσης στην ολότητά της και των αθέατων διαδρομών που διανύει από καταβολής κόσμου ο άνθρωπος ως δημιουργήμα μιας υπέρτατης σκέψης, και τελικά, η αρμονική συνύπαρξη δύο συγκρουσιακών κοσμοαντιλήψεων - στόχος που εξυπηρετεί τις επιταγές της παρούσας εισήγησης.

Η **Δέσποινα Γ. Κοσμοπούλου** γεννήθηκε στην Αθήνα και είναι απόφοιτος της Φιλοσοφικής Σχολής του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης. Αριστούχος Διδάκτωρ του Εθνικού Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών, η Δέσποινα Κοσμοπούλου είναι μεταδιδακτορική ερευνήτρια στο τμήμα Θεατρικών Σπουδών του Πανεπιστημίου Αθηνών καθώς και στο τμήμα Κλασικής Φιλολογίας του Πανεπιστημίου Πελοποννήσου. Διδάσκει στο τμήμα Θεατρικών Σπουδών του Πανεπιστημίου Πελοποννήσου. Επιπροσθέτως, η Δέσποινα Κοσμοπούλου έχει ως γνωστικό αντικείμενο τη θεατρολογία και εξετάζει το παγκόσμιο, ευρωπαϊκό, νεοελληνικό θέατρο και την αρχαία ελληνική τραγωδία μέσα από τις θεωρίες του θεάτρου και του δράματος. Είναι μέλος και ερευνήτρια του Εργαστηρίου Αρχαίας Ρητορικής και Δραματικής Τέχνης του τμήματος Φιλολογίας του Πανεπιστημίου Πελοποννήσου, μέλος της Ελληνικής και Διεθνούς Σημειωτικής Εταιρίας καθώς επίσης και μέλος της ομάδας υποστήριξης του Διεθνούς Analogio Festival που τελεί υπό την αιγίδα του Υπουργείου Πολιτισμού. Συνεργάζεται με πανεπιστήμια και ερευνητικά κέντρα του εξωτερικού και συμμετέχει σε συνέδρια και επιστημονικά αφιερώματα. Μελέτες της έχουν δημοσιευτεί σε ελληνικά και διεθνή περιοδικά, σε πρακτικά συνεδρίων και αυτοτελή έργα.

Εξέδωσε τα βιβλία:

- 1) *Πιραντέλλο και Ζενέ: Μία «συνάντηση» στο τραγικό και το παράλογο*, Δρόμων, 2017.
- 2) *Η διαλεκτική του χώρου και ο εγκλεισμός στο θέατρο*, Δρόμων, 2018
- 3) *Θεατρική γραφή και θεωρία του σημείου*, Δρόμων, 2020
- 4) *Η πρόσληψη του αρχαίου δράματος στη σύγχρονη σκηνή: η περίπτωση του Mouawad*, Ηρόδοτος, 2023 (υπό έκδοση).

Γιώτα Κουϊτζόγλου

Φύση και Άνθρωπος, μια σχέση αλληλοκατασκευής: Η περίπτωση της δημιουργίας μίας in situ documentary παράστασης στην πυρόπληκτη Βόρεια Εύβοια

Φύση και Άνθρωπος, έννοιες που αλληλοεμπεριέχονται, συνδιαλέγονται και αλληλοκατασκευάζονται. Στην παρούσα εισήγηση προσεγγίζεται ο συσχετισμός των παραπάνω με την Τέχνη, δηλαδή του θέατρο και της (ανα)παραστατικότητας. Μετά τις καταστροφικές πυρκαγιές του 2021 και στα πλαίσια του προγράμματος «Μέλισμα» της Εθνικής Λυρικής Σκηνής, μια ομάδα καλλιτεχνών και περιβαλλοντολόγων ερευνά και συμπράττει με κατοίκους της Βόρειας Εύβοιας για τη δημιουργία μίας in situ documentary παράστασης μουσικού θεάτρου. Αντλώντας παραδείγματα από την παραπάνω περίπτωση, εξετάζονται ζητήματα συνδιαλλαγής της θεατρικής πράξης με την αντίληψη της Φύσης ως αποτέλεσμα κοινωνικής κατασκευής, ως χώρο που κατανοείται και νοηματοδοτείται από την καθημερινή πρακτική και την επανάληψη. Πώς οι αναπαραστατικές τέχνες δρουν στον επαναπροσδιορισμό της διαλεκτικής σχέσης Άνθρωπου-Φύσης, ειδικά στη συγκεκριμένη τόσο ζώσα και έντονη συνθήκη;

Η **Γιώτα Κουϊτζόγλου** είναι αριστούχος απόφοιτη της Ανώτερης Σχολής Δραματικής Τέχνης του Κρατικού Θεάτρου Βορείου Ελλάδος, πτυχιούχος του Τμήματος Φιλολογίας της Φιλοσοφικής Σχολής του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης και μεταπτυχιακή φοιτήτρια του Τμήματος Θεατρικών Σπουδών στο Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου, στο πρόγραμμα "Δημιουργική Γραφή, Θέατρο και Πολιτιστικές Βιομηχανίες: Καλλιτεχνικές, ερευνητικές και παιδαγωγικές εφαρμογές". Εργάζεται ως ηθοποιός, δραματουργός, βοηθός σκηνοθεσίας, εμπυχωτρία-συντονίστρια καλλιτεχνικών εργαστηρίων και ερευνήτρια ανθρώπινων ιστοριών. Έχει συνεργαστεί με την Εθνική Λυρική Σκηνή, το Κρατικό Θέατρο Βορείου Ελλάδος, την ομάδα Εν Δυνάμει, το MOMus Πειραματικό Κέντρο Τεχνών Θεσσαλονίκης, τη Στέγη του Ιδρύματος Ωνάση, το Αρχείο Προφορικής Ιστορίας Istorima, το Δη.Πε.Θε. Κοζάνης, τον Δήμο Θεσσαλονίκης κ.α.

Κατερίνα Κωστή

Η οικολογία της μάθησης στο περιβάλλον της δραματικής τέχνης στην εκπαίδευση

Η ιδέα του «νέου ανθρωπισμού» στην εκπαίδευση αναφέρεται στη δημιουργία μιας κοινωνίας χωρίς αποκλεισμούς στην οποία όλοι οι άνθρωποι έχουν πρόσβαση στη γνώση και την ποιοτική εκπαίδευση και κάθε φωνή έχει λόγο στον παγκόσμιο διάλογο. Πρόκειται για μια αλλαγή στην οπτική της εκπαίδευσης, η οποία προσανατολίζεται πλέον στο άτομο και στο πλαίσιο που το διαμορφώνει. Είναι σαφές ότι τα στοιχεία του κοινωνικού πλαισίου, των σχέσεων, των πόρων, των διαδικασιών και της βούλησης, αλλά και της ικανότητας ενός ατόμου για στοχευμένη δράση έχουν ιδιαίτερη σημασία για την ανάπτυξη, τη γνώση και την πρωτοβουλία που θα αναπτύξει το άτομο αυτό. Οι διαπιστώσεις αυτές οδηγούν το ενδιαφέρον στη θεωρία των οικολογιών της μάθησης (learning ecologies [LE]), σύμφωνα με την οποία το μαθησιακό περιβάλλον προσομοιάζει με ένα οικοσύστημα όπου πραγματοποιούνται ποικίλες αλληλεπιδράσεις μεταξύ όλων των εμπλεκόμενων. Το οικοσύστημα αυτό είναι ο χώρος στον οποίο τα άτομα συνδέουν και ενσωματώνουν τις εμπειρίες, τις ιδέες και τις αντιλήψεις που συνθέτουν τη ζωή τους

μέσα από ενεργές σχέσεις και καταστάσεις. Ένα τέτοιο μαθησιακό «οικοσύστημα» αποτελεί και η εφαρμοσμένη παιδαγωγική της δραματικής τέχνης στην εκπαίδευση, όπου οι μαθητευόμενοι και ο εκπαιδευτικός/εμπυχωτής αλληλεπιδρούν και συνεργάζονται μέσα από ένα δίκτυο σχέσεων οι οποίες αναπτύσσονται με βάση αναλυτικά προγράμματα, εμπειρίες, αντιλήψεις, προσδοκίες και ιδέες για τη μάθηση. Η ανάδειξη της σχέσης της δραματικής τέχνης στην εκπαίδευση με τη θεωρία των οικολογιών της μάθησης είναι καίριας σημασίας, καθώς με τον τρόπο αυτό είναι δυνατό να τεκμηριωθούν με νέα οπτική ο στόχος, η έννοια και η δυναμική της στην τάξη. Στην παρούσα εισήγηση επιχειρείται μια «οικοσυστημική» προσέγγιση της δραματικής τέχνης στην εκπαίδευση για την ενίσχυση των εκπαιδευτικών που την εφαρμόζουν, ώστε να αναδειχθεί η σύνδεσή της με τις σύγχρονες αντιλήψεις περί μάθησης ως διανοητικού, συναισθηματικού, κοινωνικού, πνευματικού κι εννοιολογικού φαινομένου.

Η **Κατερίνα Κωστή** εργάζεται ως μέλος Εργαστηριακού Διδακτικού Προσωπικού στο Τμήμα Θεατρικών Σπουδών του Πανεπιστημίου Πελοποννήσου στο γνωστικό αντικείμενο Δραματική Τέχνη στην Εκπαίδευση και Παιδαγωγική του Θεάτρου. Τον Μάρτιο του 2016 αναγορεύτηκε Διδάκτορας στο Τμήμα Θεατρικών Σπουδών του Πανεπιστημίου Πελοποννήσου με θέμα διατριβής τη χρήση της Δραματικής Τέχνης στη διδασκαλία της Ιστορίας στο Γυμνάσιο. Η μεταδιδακτορική της έρευνα στο ίδιο τμήμα ολοκληρώθηκε το 2018 κι είχε ως θέμα την επίδραση του Θεάτρου των Αναμνήσεων στην Τρίτη Ηλικία. Τα ερευνητικά της ενδιαφέροντα αφορούν στις εναλλακτικές μορφές διδασκαλίας στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση και στην εφαρμογή του δράματος σε χώρους τυπικής, μη τυπικής και άτυπης μάθησης, καθώς και σε χώρους προστασίας και ενδυνάμωσης περιθωριοποιημένων ατόμων και ομάδων. Έχει επιμεληθεί εφηβικές παραστάσεις κι έχει αναπτύξει θεατροπαιδαγωγικά προγράμματα σε σχολεία δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, σε χώρους προστασίας ηλικιωμένων, σε κοινότητες Ρομά και σε φυλακές.

Πατρίτσια Λάζου

Το σώμα στη σιωπηλή Άνοιξη

Με άξονα μέρους των ερωτημάτων που τίθενται στην ανακοίνωση σας, η εισήγηση μου με τίτλο «Το σώμα στη σιωπηλή άνοιξη» (αναφορά στο βιβλίο της Rachel Carson), μελετά και εστιάζει στην κυκλική σύνδεση των παραστατικών δράσεων, που αφορούν τις τέχνες που έχουν ως κύριο μέσο τους το σώμα και είτε χρησιμοποιούν κινητικές φόρμες έντεχνου ή παραδοσιακού χορού, είτε τοποθετούν το σώμα ως μέρος μιας εικαστικής εγκατάστασης στο χώρο, δημιουργώντας μια αυτοπεριοριστική σωματική απεικόνιση in situ, στον δημόσιο χώρο. Η site specific performance, μια καλλιτεχνική δράση που οργανώνεται, εμπνέεται και δημιουργείται με άξονα τον ιδιαίτερο οικοτόπο στον οποίο θα λάβει χώρα, μπορεί να δημιουργήσει ένα οντολογικό πεδίο ανασύστασης και τεκμηρίωσης της επιθυμητής σχέσης μας με το περιβάλλον και τον κοινό δημόσιο τόπο. Μια διαδικασία σαν αυτή, μας αποδίδει το δικαίωμα να δρούμε μέσα στο περιβάλλον, δημιουργώντας μας την ευθύνη να θέτουμε τα όρια που η σημασία του ορίζει. Η ψυχοκοινωνική οργάνωση, η στάση απέναντι στη ζωή, που διεγείρεται από το φαντασιακό του όντος που δεν είναι νόημα, αλλά το παράγει, αφορά ποικίλα πεδία διεκδικήσεων που αναπτύσσουν ένα είδος «πολιτισμικής κινητικότητας», που ανεξάρτητα από τις αισθητικές της καταβολές, μπορεί να προτείνει μια πλουραλιστική πρόσληψη της αναγκαίας οικολογικής ευαισθησίας, που προκρίνει την συνύπαρξη των φυσικών μεταβολών, των ιστορικών καταγραφών και της ανθρώπινης διαφορικότητας.

Η διατομή που δημιουργείται μεταξύ τέχνης και οικολογίας, εξετάζεται μέσα από την διερεύνηση της σχέσης των καλλιτεχνικών δράσεων με το σύνολο των συνθηκών και των παραγόντων που αναπτύσσεται ο κοινωνικός ιστός, με άξονα την φροντίδα για το φυσικό όλον, που επιτυγχάνεται μέσω της ενασχόλησης με το καλλιτεχνικό μέρος.

Η **Πατρίτσια Λάζου** είναι απόφοιτη της Κρατικής Σχολής Ορχηστρικής Τέχνης και αριστούχος απόφοιτη του Πανεπιστημίου Πελοποννήσου του Τμήματος Θεατρικών Σπουδών της Σχολής Καλών Τεχνών, καθώς και αριστούχος κάτοχος μεταπτυχιακού διπλώματος με θεματική «Τέχνη και Δημόσιος Χώρος» από το Τμήμα Πλαστικών Τεχνών και Επιστημών της Τέχνης του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων. Είναι επαγγελματίας performer και χορογράφος. Στο πρακτικό και θεωρητικό πλαίσιο συνεχίζει την έρευνά της ως καλλιτέχνης – ερευνήτρια, με έμφαση στη διασύνδεση ιστορικής μνήμης, περιβάλλοντος και πολιτισμικής ερμηνείας. Εργάζεται ως εκπαιδευτικός θεατρολόγος και διδάσκει παράλληλα σύγχρονο χορό, σύνθεση και αυτοσχεδιασμό. Σκηνοθετεί, επιμελείται δραματουργικά και συμμετέχει σε performances και καλλιτεχνικές δράσεις που σχετίζονται με χώρους ιστορικής μνήμης και μνημονικούς τόπους στον δημόσιο χώρο. Το πεδίο της έρευνάς της επικεντρώνεται στη σύνθεση καλλιτεχνικών φαινομένων με ανθρωπολογικό και ιστορικό ενδιαφέρον, εμβαθύνοντας στη σχέση του θεατή με το περιβάλλον στο οποίο λαμβάνει χώρα το καλλιτεχνικό συμβάν.

Κατερίνα Λιαποπούλου

Δημιουργώντας με όρους οικολογικών πρακτικών επιτελεστικής δημιουργίας: Το παράδειγμα του Φεστιβάλ Λυκαβηττού 2023

Η ανακοίνωση επικεντρώνεται στο Φεστιβάλ Λυκαβηττού (Μάιος 2023) στο οποίο η εισηγήτρια θα συμμετάσχει ως δημιουργός με την ομάδα Bleu roi και την τοποειδική performance City break ή δάνειο με επιτόκιο 5% και θα λάβει χώρα σε διάφορα σημεία του λόφου του Λυκαβηττού. Το περιεχόμενο αφορά στους θεματικούς άξονες του συνεδρίου “τοποειδική περφόρμανς που βασίζεται στη διάδραση και τη συνύπαρξη ανθρώπου-περιβάλλοντος”, “τοπίο και δράμα/παράσταση” και “ουτοπία/ δυστοπία/ ετεροτοπία σε συνάρτηση με τη σχέση ανθρώπου-περιβάλλοντος”. Θα αναπτυχθούν οι τρόποι με τους οποίους ο λόφος του Λυκαβηττού λειτουργεί ως τόπος αναφοράς, ως τόπος έμπνευσης και δράσης του παραστασιακού γεγονότος. Συγκεκριμένα, ο Λυκαβηττός αποτελεί το φυσικό σκηνικό μέσα στο οποίο η καθεμιά από τις πέντε ομάδες θα παρουσιάσει τη δική της επιτέλεση/θεατρική παράσταση. Επιπλέον, προϋπόθεση της διοργάνωσης του φεστιβάλ είναι να μην γίνει χρήση ηλεκτρικής ενέργειας, όρος που τοποθετεί την καλλιτεχνική πράξη σε ένα οικολογικό πλαίσιο βιώσιμων πρακτικών επιτελεστικής δημιουργίας. Το φυσικό φως και ο φυσικός ήχος, η τοπογεωγραφία, αλλά ακόμη και το μικροκλίμα του λόφου αποτελούν βασικό κομμάτι της εκάστοτε σύλληψης. Η οικολογική σκηνογραφία (ecoscenography) θα αποτελέσει τη βάση της καλλιτεχνικής δημιουργίας και θα επεκταθεί στην πρακτική της ενσωμάτωσης οικολογικών αρχών σε όλα τα στάδια της επιτελεστικής και σκηνογραφικής δημιουργίας, αλλά και της παραγωγής.

Η **Κατερίνα Λιαποπούλου** είναι performer, σκηνοθέτης και θεατροπαιδαγωγός. Είναι υπεύθυνη τομέα performing arts στο ΙΕΚ Δέλτα 36ο Αθήνας όπου εργάζεται κι ως εισηγήτρια. Έχει παρακολουθήσει τους κύκλους σπουδών performance του Εθνικού Θεάτρου και του προγράμματος Performance θεωρία και πράξη του Πανεπιστημίου Πατρών. Είναι κάτοχος του Μεταπτυχιακού Θεατρικών Σπουδών του Ανοικτού

Πανεπιστημίου Κύπρου και πτυχιούχος τεχνολόγος γεωπόνος. Επίσης, έχει σπουδάσει στην κατεύθυνση της υποκριτικής στο Θέατρο των Αλλαγών. Έχει σκηνοθετήσει παραστάσεις για παιδιά και ενήλικες, έχει επιμεληθεί και υλοποιήσει εκπαιδευτικά προγράμματα, είναι facilitator σε performances και δημιουργικές ομάδες. Έχει γράψει και διασκεύσει θεατρικά έργα για όλες τις ηλικίες.

Φωτεινή Λίκα

Οι Χώροι του 'Άλλου': ετεροτοπίες στα πεζογραφήματα του Γιώργου Ιωάννου

Σύμφωνα με τον Φουκώ (*Des espaces autres*, 1967), οι ετεροτοπίες αποτελούν τόπους πραγματικούς, χώρους λειτουργικούς, που έχουν σχεδιαστεί εντός των θεσμών της κοινωνίας, εν είδει αντι-χώρων. Σε αυτούς τους «άλλους χώρους», οι συμπεριφορές είναι παρεκκλίνουσες σε σχέση με τον μέσο όρο ή τον απαιτούμενο Κανόνα κι ο λόγος (*discours*) με τον οποίο αποτυπώνονται υποσκάπτει τον κυρίαρχο λόγο. Όλα τα παραπάνω χαρακτηριστικά μπορεί κανείς να τα εντοπίσει στη σχέση που αναπτύσσεται ανάμεσα στο βιογραφικό υποκείμενο και τον περιβάλλοντα χώρο στο έργο του Θεσσαλονικιού συγγραφέα Γιώργου Ιωάννου. Νεκροταφεία, κελιά, εφηβικά κλινάρια, λουτρά, πάρκα, σινεμά γίνονται χώροι όπου το φυσικό σώμα έρχεται σε αντίθεση με τις συμβατικές επιταγές του πολιτισμού κι εκφράζεται αυθεντικά μέσα από την ηδονή και τον πόνο. Το οικείο έρχεται σε επαφή με το ξένο κι ο καθημερινός βίος υπερβαίνει τα στενά όρια του οίκου.

Η **Φωτεινή Λίκα** σπούδασε Νεοελληνική και Συγκριτική Λογοτεχνία στο Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης κι έλαβε το διδακτορικό της δίπλωμα στις σύγχρονες και μεσαιωνικές γλώσσες από το Πανεπιστήμιο του Cambridge. Έχει διδάξει νεοελληνική και ευρωπαϊκή λογοτεχνία στο Πανεπιστήμιο του Cambridge, στο Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, στο Ανοικτό Πανεπιστήμιο τόσο στην Ελλάδα όσο και στην Κύπρο. Έχει δημοσιεύσει τη μονογραφία *Roidis and the Borrowed Muse: British Historiography, Fiction and Satire in Pope Joan* (2018), καθώς και διάφορα άρθρα για νεοέλληνες (Ροϊδης, Λασκαράτος, Ρούσσου) και βρετανούς συγγραφείς (Byron, Swift, Sterne). Τα ερευνητικά της ενδιαφέροντα περιλαμβάνουν την ιστοριογραφία και τη μυθοπλασία του 19ου και του 20ού αιώνα, τις ειδολογικές θεωρίες, την ποιητική της σάτιρας και του χώρου, την αυτοαναφορικότητα και τη διακειμενικότητα.

Νικόλαος Αθ. Μάμαλης

Νεοκλασικισμός και ανατροπές της τελευταίας δεκαετίας του 18 ου αιώνα: η επαναξιολόγηση της ιστορίας της Αρχαίας Ελλάδας και Ρώμης στις μουσικοδραματικές φόρμες υπό το πρίσμα των ιδεωδών της Γαλλικής Επανάστασης

Το είδος της όπερας δεν συνιστούσε μόνο μια φόρμα μουσικο-ποιητικής και θεατρικής έκφρασης, αλλά και τρόπο αντανάκλασης κοινωνικών, πολιτικών και πολιτισμικών ρήξεων. Στο τέλος του 18 ου αιώνα, με την πτώση του παλαιού καθεστώτος (*Ancien Régime*), οι πολιτικοί ηγέτες της Γαλλικής Επανάστασης καλλιέργησαν την όπερα πάνω στην κατεύθυνση του νεοκλασικισμού που χάραξε ο Γκλουκ. Είναι αυτή την παραγμένη περίοδο που ρίζωσε η ηρωική τέχνη του Μπετόβεν και η ανανέωση του Κερουμπίνι

χαράσσοντας πολλά ρομαντικά στοιχεία του 19 ου αιώνα. Την ίδια περίοδο, στη Γαλλία εγκαταλείφθηκαν τα πρότυπα της Αρχαίας Ελλάδας και Ρώμης όπου δινόταν έμφαση στο υπερφυσικό και μυθολογικό στοιχείο, θέματα που ακολουθούσε με ευλάβεια η Βασιλική Ακαδημία της Μουσικής επί δυο εκατονταετίες. Στο νέο αναδεικνυόμενο είδος όπερας, το οποίο εξετάζεται στη συγκεκριμένη παρέμβαση, οι οπαδοί του Πλάτωνα και του Ρουσσώ έδιναν έμφαση όχι μόνο σε γεγονότα προσωπικού θάρρους, οδύνης και γενναιότητας, αλλά και στην επαναξιολόγηση θεμάτων εμπνευσμένων από την ιστορία της Αρχαίας Ελλάδα και Ρώμης διαφοροποιημένων ωστόσο από το παρελθόν: εφεξής, θεματικά προάγονται ιστορικά επεισόδια εμποτισμένα από τα ιδεώδη της δημοκρατίας, της ελευθερίας και της κατάλυσης της τυραννίας, ενώ μουσικά αξιοποιούνται χωρδιακά από συλλογικές σκηνές ορκωμοσίας και αναβαθμισμένη συμμετοχή γυναικών καθώς και ενόργανος εμπλουτισμός της ορχήστρας.

Ο **Νικόλαος Αθ. Μάμαλης** γεννήθηκε στην Τρίπολη το 1958, σπούδασε Φυσικές Επιστήμες στο Πανεπιστήμιο Αθηνών. Παράλληλα πραγματοποίησε σπουδές στη μουσική, δίπλωμα πιάνου και ανώτερα θεωρητικά στο Ελληνικό Ωδείο και πιάνο στην Ecole Normale de Musique de Paris, ηλεκτροακουστική μουσική INA-GRM, σεμινάρια προγραμμάτων μουσικής Η/Υ στο IRCAM, ολοκλήρωσε μεταπτυχιακές σπουδές και διατριβή στο Πανεπιστήμιο της Σορβόνης (Paris I) με τον Ι. Ξενάκη και τον C. Miegearu το 1994. Δίδαξε στη Β΄θμια Εκπαίδευση στο Παρίσι, στο Ελληνικό Ωδείο, τον Τομέα Θεατρολογίας-Μουσικολογίας του Τμήματος Φιλολογίας Πανεπιστημίου Κρήτης, το Πανεπιστήμιο Πατρών, το Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο και συνεργάστηκε ως ερευνητής για την ψηφιοποίηση του αρχείου των μουσικών χειρογράφων του Εθνικού Θεάτρου. Από το 2018 εργάζεται ως μέλος ΕΕΠ στο Τμήμα Θεατρικών Σπουδών του Πανεπιστημίου Πελοποννήσου.

Μάγδα Μάρα

Περιβάλλον και Τέχνη

Η όλο και αυξανόμενη μέρα τη μέρα περιβαλλοντική καταστροφή που έχει ως επακόλουθο την υποβάθμιση της ζωής του ανθρώπου, ήταν φυσικό να μην αφήσει ασυγκίνητους και αμέτοχους τους καλλιτέχνες που, παράλληλα με το παγκόσμιο περιβαλλοντικό κίνημα, έθεσαν ως σκοπό, μέσα από την Τέχνη τους να ευαισθητοποιήσουν και να αφυπνίσουν την κοινή γνώμη προς όφελος του περιβάλλοντος. Η αρχή για την οικολογική αφύπνιση δόθηκε από τους Αμερικανούς και Ευρωπαίους καλλιτέχνες της Land Art, ή Earth Art, Environmental Art ή Earthworks, οι οποίοι χρησιμοποίησαν το φυσικό τοπίο ως χώρο και επιφάνεια ανάπτυξης του έργου τους επανασυνδέοντας την τέχνη με τη μητέρα φύση, συνδυάζοντας την δημιουργικότητα με φυσικά και εννοιολογικά στοιχεία του τοπίου.

Η βιωσιμότητα είναι το ζητούμενο και αυτό αφορά στην ισορροπία ανάμεσα στην παραγωγή των αγαθών και του περιβαλλοντικού αποτυπώματος που προκύπτει για την δημιουργία τους. Αν δεν επιτευχθεί αυτού του είδους η ισορροπία, τότε πολύ σύντομα το οικοσύστημα δεν θα μπορεί να καλύψει τις ανάγκες της ανθρωπότητας και αυτό θα μπορούσε να προκαλέσει την κατάρρευση των οικοσυστημάτων και να οδηγήσει σε μία πρωτοφανή περιβαλλοντική κρίση.

Μέσω της βιώσιμης τέχνης οι καλλιτέχνες ελπίζουν όχι μόνο να αλλάξουν τον τρόπο με τον οποίο δημιουργείται το έργο τους, αλλά και να εμπνεύσουν κοινωνικές, ηθικές και πολιτιστικές αλλαγές. Μέσα από τέτοιες καλλιτεχνικές δράσεις γίνεται βίωμα ότι η

επιβίωση του ανθρώπου εξαρτάται από την κατανόηση της αλληλοεξάρτησης του ανθρώπινου πολιτισμού με την Φύση.

Στην Ελλάδα, καθώς η περιβαλλοντική κρίση γίνεται όλο και πιο αισθητή, οι σχέσεις ανθρώπου και φύσης βρίσκονται εδώ και αρκετά χρόνια στο επίκεντρο του προβληματισμού πολλών Ελλήνων καλλιτεχνών, όπως του Κώστας Τσόκλη, του Παντελή Χανδρή, του Δημήτρη Αληθινοῦ κ.α ενώ, από το 2007 διοργανώνεται από το Τμήμα Εικαστικών και Εφαρμοσμένων Τεχνών του Πανεπιστημίου Δυτικής Μακεδονίας η “Εικαστική Πορεία στις Πρέσπες”, μια ανοιχτή Εικαστική δράση που τελευταίως έχει πάρει διεθνή χαρακτήρα και που υπογραμμίζει και επικυρώνει την συνύπαρξη των αξιών της Τέχνης, της αισθητικής, της οικολογίας, της δημιουργικότητας και της συνεργατικότητας.

Ο απώτερος στόχος είναι η επαφή και η ενασχόληση με την τέχνη μέσα από μια εκπαιδευτική, αλλά και ευχάριστη βιωματική εμπειρία που εξελίσσει δεξιότητες, την οικολογική συνείδηση αλλά και ιστορική και κοινωνική μνήμη.

Η **Μάγδα Μάρα** γεννήθηκε στο Ναύπλιο. Απόφοιτος της Α.Σ.Κ.Τ του τμήματος Ζωγραφικής, (Εργαστήριο Δ. Μυταρά) και του τμήματος Γλυπτικής (Εργαστήριο Γ. Λάππα). Στο πλαίσιο του προγράμματος Erasmus σπούδασε Χαρακτική στο Λονδίνο στο Royal College of Art. Έχει Μεταπτυχιακό τίτλο από το τμήμα Θεατρικών Σπουδών του Πανεπιστημίου Πελοποννήσου και είναι υποψήφια Διδάκτωρ του ίδιου Πανεπιστημίου. Έχει κάνει ατομικές εκθέσεις και συμμετείχε σε πολλές ομαδικές στην Ελλάδα, Κύπρο και Αγγλία. Ζει τα τελευταία χρόνια στο Ναύπλιο και εργάζεται στη Μουσειακή και Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση.

Σταματία Μέμου, Αγγελική Παπαδάτου

Από το «Πριν το Μετά» στο «Μετά 2°»: ένα πολυθεαματικό, περιπατητικό, καλλιτεχνικό βίωμα Θουρ Οκτώ Άωνε του Σαπουνάτσι, Αρκαδίας

Στη συγκεκριμένη ανακοίνωση, παρουσιάζονται τα καλλιτεχνικά δρώμενα “Πριν το Μετά” (10/2021) και η συνέχειά του, “Πριν το Μετά 2°” (10/2023). Το πρώτο, υπήρξε ένα πολυθεαματικό, περιπατητικό, καλλιτεχνικό βίωμα στο μοναδικό «σύμπλεγμα» Οκτώ Αλωνιών, στον τσακωνικό οικισμό Σαπουνακαϊκών του Τυρού Αρκαδίας, υπό την καλλιτεχνική επιμέλεια της χορογράφου Αγγελικής Παπαδάτου. Το δρώμενο πραγματοποιήθηκε σε συνεργασία με την Εταιρεία Θεάτρου Quilombo Lab, υπό την Αιγίδα και τη στήριξη του Υπουργείου Πολιτισμού & Αθλητισμού, του Δήμου Ν. Κυνουρίας και τη συμμετοχή τοπικών φορέων.

Η έρευνα, αφορούσε στη μνήμη και το αποτύπωμά της στον χώρο και το σώμα. Πώς μπορεί να ειπωθεί η ιστορία του τόπου μέσα από τις σύγχρονες τέχνες, ώστε να δοθεί στον φυσικό χώρο των Οκτώ Αλωνιών του σήμερα, μια νέα χρήση και σημασία; Η ιδέα προέκυψε από τη χορογράφο που διαμένει στην περιοχή τα τελευταία χρόνια. Την κοινή θεματολογία ακολούθησαν καλλιτέχνες (χορός, εικαστικά, θέατρο κ.α.) που συνέβαλλαν στο περιπατητικό βίωμα με τα έργα τους.

Καθώς ο απόηχος του εγχειρήματος, υπήρξε έντονος, με μέλη της κοινότητας, αλλοδαπούς κατοίκους της περιοχής και επισκέπτες που συμμετείχαν στο δρώμενο– να καταθέτουν πως βίωσαν έντονες και πρωτόγνωρες, για εκείνους, εντυπώσεις, ιδρύθηκε ο πολιτιστικός φορέας Kypourio Soma και σχεδιάστηκε το “Πριν το Μετά 2°”. Το εγχείρημα, που στοχεύει να γίνει θεσμός, θα πραγματοποιηθεί στον ίδιο χώρο, κρατώντας το πλαίσιο και διαφοροποιώντας το θέμα, που είναι εμπνευσμένο από το

Παλαιό Δημοτικό Σχολείο του Τυρού, ένα κτήριο πολιτιστικής κληρονομιάς και συλλογικής μνήμης, με αρχιτεκτονική αξία. Το «Σχολείο» θα «βγει από τους τοίχους» του και θα μεταφερθεί στον ανοιχτό χώρο των Αλωνιών για να ειπωθεί η ιστορία της σχολικής ζωής του τόπου μέσα από τις σύγχρονες τέχνες. Σημαντική, είναι η σύμπραξη της ετερογενούς κοινότητας και σε αυτό το εγχείρημα, που ίσως για πρώτη φορά στην περιοχή, αφορά στο σύνολο της. Μέσα από τις αρχές του community art, όπως αναφέρει η Seana Lowe, δημιουργούνται «οι κοινωνικοί δεσμοί της αλληλεγγύης και συλλογικής ταυτότητας που προκύπτει από την ενοποίηση των κατοίκων, προσφέροντας ένα κοινό σκοπό και θέτοντας μια κοινή διάθεση».

Η Σταματία Μέμου είναι απόφοιτη του Τμήματος Θεατρικών Σπουδών της Σχολής Καλών Τεχνών ΠΑ.ΠΕΛ. Διαθέτει μεταπτυχιακό τίτλο στις Θεατρικές Σπουδές με κατεύθυνση τη Θεατρική Αγωγή από το Ανοιχτό Πανεπιστήμιο Κύπρου. Θέμα της διατριβής: «Αφήγηση και παραμύθια: η συμβολή του Θεάτρου στην Εκπαίδευση στην αναθεώρηση των παραμυθιών των αδερφών Γκριμμ». Ακόμα, έχει σπουδάσει Τουριστικές Επιχειρήσεις στο ΑΤΕΙ Λαμίας και έχει λάβει παιδαγωγική κατάρτιση από το ΕΠΠΑΙΚ της ΑΣΠΑΙΤΕ Ιωαννίνων. Αυτή την περίοδο εργάζεται ως αναπληρώτρια καθηγήτρια σε δύο σχολεία της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης του νομού Αργολίδας. Στον χώρο του θεάτρου, έχει εργαστεί ως βοηθός του σκηνοθέτη Δημήτρη Τσιάμη και ως βοηθός δραματουργίας του Θεοδόση Παπαδημητρόπουλου. Έχει συμμετάσχει ως περφόρμερ στο «10 Φεστιβάλ Θεάτρου Δρόμου» στο Ναύπλιο (2022) και σε καλλιτεχνικά πρότζεκτς, όπως το 'Forced Memories', που σκηνοθετήθηκε από την Εμμανουέλα Βογιατζάκη – Κρουκόβσκι. Το πρότζεκτ διακρίθηκε και προβλήθηκε στο Video Art Miden (2020), στο 27ο Διεθνές Φεστιβάλ Πειραματικού Θεάτρου του Καΐρου (CIFET) (2020), στη 2η Διεθνή Συνάντηση Performance Art στη Δράμα, στο 1ο Φεστιβάλ Θεάτρου Δρόμου στο Ναύπλιο και τον Ιούλιο του 2023 στην Quadrennial της Πράγας (PQ). Τα ενδιαφέροντά της επικεντρώνονται στην περφόρμανς και τη σύνδεσή της με την τελετουργία, τη σύνδεση της περφόρμανς και των εγκαταστάσεων. Αυτή την περίοδο ερευνά την εποχή της Δημοκρατίας της Βαϊμάρης, θέμα με το οποίο ασχολήθηκε και στην πτυχιακή της εργασία, με τίτλο: «Η Νέα Αντικειμενικότητα και η Δημοκρατία της Βαϊμάρης (1919-1933)».

Η Αγγελική Παπαδάτου ξεκίνησε χορό σπουδάζοντας στο Laban Center (BA Honors 1997). Στη σκηνή βρέθηκε με τις ομάδες χορού Barriedale Operahouse (Λονδίνο), Ανάλια, Griffon, Σχεδιά κ.α. Έχει κάνει την κινησιολογία και έχει χορογραφήσει για το θέατρο (ΔηΠεΘε Αγρινίου, Πολυμήχανοι κ.α). Από το 2003 έως το 2014, παρουσίασε με την ομάδα της AggeloSkoni Da Co πολλές παραγωγές και πραγματοποίησε προγράμματα εκπαιδευτικά σε όλες τις βαθμίδες, ανάμεσα τους και το εργαστήριο φωτογραφίας της ΑΣΚΤ. Κύρια ενασχόληση της ομάδας ήταν η ένταξη των ατόμων με αναπηρία, στην τέχνη και ειδικά στον χορό. Άλλα θέματα που απασχόλησαν την ομάδα ήταν: το Περιβάλλον ως Τέχνη, ιστορίες σώματος ως παράσταση κ.α. ενώ σε όλες τις παραγωγές κύριο συστατικό ήταν ο συνδυασμός των τεχνών. Για δέκα χρόνια υπήρξε υπεύθυνη της ομάδας κινητικού αυτοσχεδιασμού της VSA Hellas. Η διδασκαλία, η καθοδήγηση καθώς και οι ενεργειακές θεραπείες με εστίαση στη δημιουργική εμπειρία μέσα από το σώμα (somatics), έχουν κύρια θέση στη δουλειά της. Μετά από μια περιήγηση στην Ευρώπη, σήμερα ζει σ' ένα χωριό της Αρκαδίας όπου ασχολείται με τον τουρισμό. Το 2021 εμπνεύστηκε και πραγματοποίησε τη συλλογική καλλιτεχνική δράση "Πριν το Μετά" στα Σαπουνακαίικα Αρκαδίας. Το 2022 ιδρύει το Kynourio Soma με στόχο τη δικτύωση καλλιτεχνών και τη δημιουργία πολιτιστικών εμπειριών στην περιοχή με και για την κοινότητα. Σήμερα πραγματοποιεί μέσω της εταιρείας της, εκπαιδευτικά προγράμματα στην περιοχή της Αρκαδίας και σχεδιάζει την δεύτερη κατά σειρά πολυθεαματική

περιπατητική δράση “Πριν το Μετά 2°”.

Ναταλί Μηνιώτη

Ο πρωταγωνιστικός ρόλος του τοπίου στο Φεστιβάλ των Συρακουσών

Στην παρούσα ανακοίνωση θα με απασχολήσει αρχικά ο τρόπος που αντιλαμβάνονται οι συρακούσιοι εμπνευστές και διοργανωτές του Φεστιβάλ των Συρακουσών (1914) τον ευρύτερο περιβάλλοντα χώρο του ελληνικού θεάτρου της πόλης. Κατόπιν θα δείξω πώς αυτή η αντίληψή τους επιδρά αποφασιστικά αφενός στο ύφος και την ταυτότητα που αποκτά το φεστιβάλ ήδη από τις πρώτες χρονιές της διοργάνωσής του και αφετέρου στον τρόπο που κατασκευάζονται τα σκηνικά στις παραστάσεις των δύο πρώτων του κύκλων (1914 και 1921).

Η **Ναταλί Μηνιώτη** είναι Διδάκτωρ Θεατρολογίας του Τμήματος Θεάτρου του Α.Π.Θ. Έχει εκπονήσει Μεταδιδακτορική Έρευνα στο ίδιο Πανεπιστήμιο και έχει διδάξει στο Τμήμα Θεατρικών Σπουδών του Πανεπιστημίου Πελοποννήσου και σε δραματικές σχολές. Έχει δουλέψει ως δραματολόγος σε θεατρικές παραγωγές (Εθνικό Θέατρο, Φεστιβάλ Αθηνών κ.ά.). Συμμετέχει σε θεατρικά συνέδρια εντός και εκτός Ελλάδας κι έχει δημοσιεύσει άρθρα σε θεατρολογικά επιστημονικά περιοδικά. Το ερευνητικό της πεδίο είναι η Ιστορία και Θεωρία του Ευρωπαϊκού και Παγκόσμιου Θεάτρου στον 20ό αιώνα και η θεατρική κριτική στον ελληνικό και τον ξένο τύπο.

Μαρία Μικεδάκη

Το αποτύπωμα του φυσικού περιβάλλοντος στην ὄψιν του αρχαίου ελληνικού θεάτρου

Εάν υπάρχει ένα δημόσιο κτήριο της αρχαιότητας που είναι απόλυτα εναρμονισμένο με το φυσικό περιβάλλον και “συνομιλεί” μαζί του, αυτό είναι το αρχαίο ελληνικό θέατρο. Η παρούσα ομιλία κινείται σε δύο άξονες: από τη μια μεριά εστιάζει στο πως το φυσικό περιβάλλον επιδρά στον σχεδιασμό του συγκεκριμένου αρχιτεκτονήματος, αναλύοντας θέματα που αφορούν την ακουστική, τον προσανατολισμό και τα κριτήρια επιλογής της θέσης κατασκευής του, ενώ από την άλλη εξετάζει το πως τα στοιχεία της φύσης και τα πλάσματα που ζουν σε αυτήν επηρεάζουν και διαμορφώνουν την ὄψιν του αρχαίου ελληνικού θεάτρου. Ο αριστοτελικός όρος ὄψις υποδηλώνει το «θέαμα» και τα «οπτικά στοιχεία» του δράματος, δηλαδή αναφέρεται στα ζωγραφισμένα σκηνικά, τα προσωπεία, τα κοστούμια, τα θεατρικά μηχανήματα και γενικά σε όλα εκείνα τα μέσα που αναπαριστούν τον χώρο και την όλη ατμόσφαιρα μιας αρχαίας παράστασης. Στο πλαίσιο αυτό θα γίνει ιδιαίτερη μνεία στα σκηνικά που διαμόρφωναν το σκηνικό φόντο του σατυρικού δράματος και απεικόνιζαν ως επί το πλείστον ένα σπήλαιο ή ένα βραχώδες τοπίο, στις περιάκτους που έφεραν εικονογραφικά στοιχεία τοπιογραφίας, στο βροντείο και το κεραυνοσκοπέιο που δημιουργούσαν την ψευδαίσθηση της βροντής και του κεραυνού αντίστοιχα, και τέλος στη σκευή των τριών ειδών του αρχαίου δράματος (τραγωδία, κωμωδία, σατυρικό δράμα), η οποία αντλούσε στοιχεία από το ζωικό βασίλειο και τα μετέφερε στα προσωπεία και κοστούμια του αρχαίου ελληνικού θεάτρου, αποδίδοντάς τους συμβολικές προεκτάσεις.

Η **Μαρία Μικεδάκη** είναι Δρ Κλασικής Αρχαιολογίας και Μόνιμη Επίκουρη Καθηγήτρια Αρχαίου Θεάτρου στο Τμήμα Θεατρικών Σπουδών του Πανεπιστημίου Πελοποννήσου. Έχει λάβει μέρος σε πολλές ανασκαφές στην Ελλάδα και την Κύπρο και έχει συμμετάσχει σε ερευνητικά προγράμματα της Ακαδημίας Αθηνών, της Εν Αθήναις Αρχαιολογικής Εταιρείας, του Πανεπιστημίου Αθηνών και του Πανεπιστημίου Πελοποννήσου. Διδάσκει από το 2006 στην ανώτατη εκπαίδευση σε Προπτυχιακά και Μεταπτυχιακά Προγράμματα Σπουδών (Πανεπιστήμια Πατρών, Πελοποννήσου και Αιγαίου). Έχει συγγράψει τρία βιβλία και σειρά επιστημονικών άρθρων και έχει συμμετάσχει με ανακοινώσεις σε συνέδρια και επιστημονικές ημερίδες. Είναι εταίρος της Εν Αθήναις Αρχαιολογικής Εταιρείας.

Τριαντάφυλλος Μποστταντζής

Αρχαία τραγωδία στο βουνό και γύρω από τη σπηλιά: Η Προμήθεια του Αισχύλου σε φυσικό περιβάλλον από την ομάδα «Θεατρική Έξοδος» το 1979

Σύμφωνα με τη Erika Fischer-Lichte, τη δεκαετία του 1970 (επαν)ήλθε στο προσκήνιο το ερώτημα της προέλευσης του Ευρωπαϊκού (και άρα του αρχαιοελληνικού) θεάτρου. Αυτή τη φορά όμως το ερώτημα δεν ερχόταν από τις Κλασικές Επιστήμες, την Ανθρωπολογία, ή τις Θεατρικές Σπουδές, όπως άλλοτε, αλλά από το Θέατρο το ίδιο. Απόρροια τούτων των προβληματισμών της δεκαετίας του '70 αποτέλεσε και η ολοήμερη παρουσίαση της τριλογίας της *Προμήθειας* σε εξωθεατρικούς χώρους, παράσταση-δρώμενο που σηματοδότησε την κορύφωση της έρευνας του Νίκου Παροίκου πάνω στο αρχαίο δράμα, η οποία είχε ξεκινήσει με τα 'ανεβάσματα' των *Ευμενίδων* (1972) και της *Ορέστειας* (1973) με το Θεατρικό Τμήμα του Πανεπιστημίου Αθηνών. Η *Προμήθεια* ήταν το 'παιδί' της «Θεατρικής Έξοδος», ενός θεάτρου έρευνας που δημιουργήθηκε το 1978 στο Παρίσι από Έλληνες και ξένους ηθοποιούς, και 'μετακόμισε' στην Ελλάδα το 1979. Το ολοήμερο εγχείρημα της αισχύλειας τριλογίας παρουσιάστηκε σε διάφορες τοποθεσίες ανά την Ελλάδα, με κεντρική παράσταση αυτήν που δόθηκε γύρω από το σπήλαιο των Πετραλώνων στη Χαλκιδική. Αξίζει να σημειωθεί ότι τούτη η εργασία του Παροίκου διεκδικεί επάξια τον τίτλο της πρώτης ιδιοτοπικής (site specific) παράστασης αρχαίας τραγωδίας στην Ελλάδα. Η παρούσα ανακοίνωση εξερευνά ζητήματα σκηνικής ερμηνείας της αρχαίας τραγωδίας σε φυσικούς χώρους, ιχνηλατώντας τις σχέσεις ανθρώπου και περιβάλλοντος –καθώς και τους οικολογικούς προβληματισμούς– που αναπτύχθηκαν με τον πειραματισμό της Προμήθειας, αναλύοντας, πέρα από τα θεατρολογικά χαρακτηριστικά της παράστασης, και την εμπλοκή στο δρώμενο των θεατών-κατοίκων της περιοχής. Τέλος, η ανακοίνωση επιχειρεί να αναδείξει πιθανές προεκτάσεις 'αναβιώσεων' της αρχαίας τραγωδίας τη δεκαετία του '70, στη βάση της διερεύνησης ζητημάτων όπως η λαϊκή παράδοση και η τελετουργική αναζήτηση.

Ο **Τριαντάφυλλος Μποστταντζής** είναι Διδάκτορας του Τμήματος Θεάτρου ΑΠΘ με Μεταπτυχιακό Δίπλωμα Ειδίκευσης στη Δραματολογία-Παραστασιολογία. Είναι επίσης πτυχιούχος του τμήματος Κινηματογράφου ΑΠΘ και Εφαρμοσμένης Πληροφορικής του Πανεπιστημίου Μακεδονίας. Έχει συμμετάσχει ως ομιλητής σε εγχώρια και διεθνή συνέδρια με θέμα την «Πρόσληψη του αρχαίου δράματος στη νεοελληνική σκηνή», και έχει δημοσιεύσει άρθρα σε επιστημονικά περιοδικά και πρακτικά συνεδρίων. Συμμετέχει ως ερευνητής στο ερευνητικό πρόγραμμα «Έρευνα κοινού παραστάσεων αρχαίου δράματος» με επιστημονική υπεύθυνη την Ελένη Παπάζογλου, Αναπληρώτρια Καθηγήτρια του Τμήματος Θεάτρου, ΑΠΘ. Στο παρελθόν έχει σκηνοθετήσει θεατρικές παραστάσεις που συμμετείχαν σε φεστιβάλ στην Ελλάδα και το εξωτερικό (Αισχύλεια,

Στράτος Μυρογιάννης

Οικοεγκλήματα: το περιβάλλον ως ετεροτοπία στην ελληνική αστυνομική λογοτεχνία

Τις τελευταίες δεκαετίες η κριτική θεωρία εστιάζει όλο και περισσότερο στη σχέση του ανθρώπου με το περιβάλλον και στους τρόπους που αποδίδονται οι συνισταμένες αυτής της σχέσης στην τέχνη. Στο πλαίσιο μιας νέας οικολογικής ευαισθητοποίησης και του σεβασμού στο φυσικό περιβάλλον, η καλλιτεχνική παραγωγή, αλλά και οι σχετικές μελέτες, έχουν πολλαπλασιαστεί, εκφράζοντας προβληματισμούς με πολιτικές, ιδεολογικές και κοινωνικές προεκτάσεις. Ωστόσο, στην προοπτική μιας τέτοιας θεματικής, η αστυνομική λογοτεχνία, όπως και η αντίστοιχη θεωρητική της μελέτη, φαίνεται ότι συνεχίζει να εστιάζει σε πιο παραδοσιακά θέματα με ισχνές, αλλά χαρακτηριστικές εξαιρέσεις. Στο άρθρο αυτό, εστιάζουμε σε έργα της αστυνομικής λογοτεχνίας που εμπνέονται από μια «οικοβιολογία» και, μέσω μιας ιστορικής επισκόπησης, γίνεται μια απόπειρα να οριστούν οι διαφορές με τον πιο «παραδοσιακό» κανόνα της ελληνικής αστυνομικής λογοτεχνίας. Η μελέτη αυτής της νέας θεματικής αποκαλύπτει ότι η νεοελληνική αστυνομική λογοτεχνία έχει προχωρήσει από μια αξιοποίηση του περιβάλλοντος, είτε αστικού είτε φυσικού, ως στατικού σκηνικού (στα έργα του Γιάννη Μαρή και των συγχρόνων του) σε μια δυναμική αναπαράσταση της φύσης ως ουτοπία εύκολου πλουτισμού που καταλήγει, συνήθως, σε περιβαλλοντική δυστοπία κοινωνικής εξαθλίωσης. Γίνεται, επομένως, κατανοητό ότι η αφηγηματική απόδοση της έλλειψης σεβασμού προς το περιβάλλον καθιστά, εν τέλει, τον φυσικό χώρο μια ετεροτοπία αμφισβήτησης παραδεδομένων αξιών, η οποία καταδεικνύει πολλαπλώς μια επιτακτική αναθεώρηση της σχέσης του ανθρώπου με τη φύση στη δυναμική μιας νέας «οικοβιολογίας».

Ο **Στράτος Μυρογιάννης** σπούδασε Ελληνική Φιλολογία και Θεωρία της Λογοτεχνίας στο Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης (Πτυχίο και MPhil, 2005) και Μεσαιωνικές και Σύγχρονες Γλώσσες στο Πανεπιστήμιο του Cambridge (PhD, 2010). Έχει διδάξει μαθήματα Νεοελληνικής Λογοτεχνίας στο Cambridge, ενώ από το 2016 διδάσκει Θεωρία της Λογοτεχνίας, Δημιουργική Γραφή και Νεοελληνική Λογοτεχνία στο Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο. Έχει δημοσιεύσει άρθρα για τον Νεοελληνικό και Ευρωπαϊκό Διαφωτισμό, τον Γεώργιο Βιζυηνό, την αστυνομική λογοτεχνία και τη δημιουργική γραφή. Έχει δημοσιεύσει τις μελέτες: *The Emergence of a Greek Identity (1700-1821)* (Cambridge Scholars Publishing, 2012), *Από τις ιστορίες μυστηρίου στην αστυνομική πλοκή* (Εκδόσεις Αλεξάνδρεια, 2012) και τον συλλογικό τόμο (συνεπιμέλεια με τον Κ. Ρεπαπή) *Economics and Art Theory* (Routledge, 2023). Στα ερευνητικά του ενδιαφέροντα περιλαμβάνονται η διαμόρφωση των εθνικών ταυτοτήτων στην Ευρώπη, η αστυνομική λογοτεχνία και η θεωρία της λογοτεχνίας. Το 2020 κυκλοφόρησε μια συλλογή διηγημάτων με τίτλο *Μυθομανίες* (Gutenberg).

Η Φύση ως εμπόδιο: Η περίπτωση της φουτουριστικής όπερας Νίκη επί του Ήλιου

Το 1913 ο συνθέτης Μιχαήλ Ματιούσιν και ο ποιητής Αλεξέι Κρουτσόνιχ δημιούργησαν την όπερα Νίκη επί του Ήλιου, η οποία ανέβηκε στο θέατρο «Λούνα Παρκ» της Αγίας Πετρούπολης σε σκηνικά και κοστούμια του ζωγράφου Καζιμίρ Μάλεβιτς. Τον πρόλογο είχε γράψει ο ποιητής Βελιμίρ Χλεμπνίκοφ. Η συγκεκριμένη όπερα, με επιρροές από κείμενα του Ιταλού Φουτουριστή Φιλίππο Μαρινέτι, συνιστά σε μεγάλο βαθμό αντανάκλαση των ιδεών του Ρωσικού Κυβοφουτουρισμού.

Γραμμένη στην υπερλογική ποιητική γλώσσα «ζαούμ», η Νίκη επί του Ήλιου αποτελεί ορόσημο στην ιστορία των τεχνών του 20ού αιώνα. Πρόκειται για έναν ύμνο στον θρίαμβο του Ανθρώπου επί της Φύσης αλλά και στην ανωτερότητα που απέκτησε μέσω της χρήσης της μηχανής και της ρήξης του με το παρελθόν. Σύμφωνα με τον Ματιούσιν, «ολόκληρη η Νίκη επί του Ήλιου προσδιορίζει τη νίκη επί του παλιού Ρομαντισμού και της πατροπαράδοτης εικόνας του ήλιου ως "όμορφου"». Με την επίθεση κατά του Ήλιου, οι Ρώσοι Φουτουριστές θέλησαν να ανατρέψουν μία παγκοσμίως ισχυρή εικόνα-σύμβολο που ίσχυε για όλους τους πολιτισμούς. Παράλληλα έδωσαν τη δική τους απάντηση στις θεωρίες του Βάλερι Μπριούσοφ, ενός από τους θεμελιωτές του Ρωσικού Συμβολισμού, προτάσσοντας την άποψη ότι ο ήλιος δεν είναι για τους ανθρώπους παρά μόνο μία πρόφαση να είναι σκλάβοι σε έναν κόσμο ψευδαισθήσεων. Με την πτώση του Ήλιου εξαφανίζονται το βάρος και η βαρύτητα της αισθητής πραγματικότητας, όπως και κάθε τι το παλιό. Στην όπερα αυτή, η οποία ευαγγελίζεται την έλευση ενός νέου κόσμου, η Φύση συμβολίζει το εμπόδιο της εξέλιξης. Για τον λόγο αυτό, ο «νέος» άνθρωπος, ο άνθρωπος του Μέλλοντος αποφασίζει να την υποτάξει και να κυριαρχήσει στο σύμπαν ώστε, απαλλαγμένος από τις εικόνες του παρελθόντος και με τη βοήθεια της τεχνολογικής ανάπτυξης, να οδηγηθεί στην πρόοδο και στην πιο ουσιαστική ελευθερία και αλήθεια.

Η **Γεωργία Παλαντά** είναι πτυχιούχος Γαλλικής Φιλολογίας (ΕΚΠΑ) και του διατμηματικού μεταπτυχιακού προγράμματος του Τμήματος Θεατρικών Σπουδών (ΕΚΠΑ) και του Τμήματος Μουσικών Σπουδών του Ιονίου Πανεπιστημίου. Έχει συμμετάσχει ως ερευνήτρια και ως μεταφράστρια γαλλικής και ιταλικής γλώσσας σε διάφορα ερευνητικά προγράμματα. Επίσης, έχει εργαστεί στο Αρχείο Εθνικού Θεάτρου ως μέλος της ομάδας θεατρολογικής τεκμηρίωσης και ως επιμελήτρια τεκμηρίωσης του αρχείου μουσικής παρτιτούρας. Εργάζεται ως εκπαιδευτικός.

Η **Χριστίνα Παλαιολόγου**, Θεατρολόγος, είναι Επίκουρη Καθηγήτρια στο Τμήμα Αγωγής και Φροντίδας στην Πρώιμη Παιδική Ηλικία του Πανεπιστημίου Δυτικής Αττικής [ΦΕΚ 157/Γ'/14-02-2020]. Απόφοιτος της Νομικής Σχολής, πραγματοποίησε Μεταπτυχιακές σπουδές, με υποτροφία του Ι.Κ.Υ., στο Τμήμα Θεατρικών Σπουδών του Ε.Κ.Π.Α. Εκπόνησε διδακτορική διατριβή στο ίδιο Τμήμα. Το θέμα της διατριβής ήταν: «Παραμυθιακά στοιχεία και μοτίβα στην ελληνική δραματουργία του 20ού αιώνα (1890-1980)». Απέκτησε μεταδιδακτορικό τίτλο σπουδών με θέμα «Η παρουσία του παιδικού θεάτρου στον ελληνικό περιοδικό τύπο από τον 19ο αιώνα έως το 1922», από το Τμήμα Θεατρικών Σπουδών του Ε.Κ.Π.Α. Όσον αφορά το επιστημονικό έργο, διαθέτει πολλά άρθρα σε επιστημονικά περιοδικά, ανακοινώσεις σε διεθνή συνέδρια και ετεροαναφορές σε έγκριτα επιστημονικά περιοδικά.

Ελευθέριος Πανδής, Αικατερίνη Δήμα

Η ευρωπαϊκή λογοτεχνία ως εκπαιδευτικό εργαλείο ενάντια στις σύγχρονες οικολογικές προκλήσεις

Η παρούσα ανακοίνωση αξιολογεί την επίδραση ενός εκπαιδευτικού προγράμματος ευρωπαϊκής λογοτεχνίας στην οικολογική συνείδηση των μαθητών της Δ΄ τάξης του 3ου Δ.Σ. Μαρκόπουλου Αττικής. Το πρόγραμμα σχεδιάστηκε, σύμφωνα με τη μεθοδολογία της έρευνας δράσης, με στόχο να ευαισθητοποιήσει τους μαθητές σχετικά με τη σημασία της οικολογικής βιωσιμότητας μέσω της διδασκαλίας κλασικών ευρωπαϊκών λογοτεχνικών έργων. Είναι κοινή διαπίστωση ότι ο ισχυρός αντίκτυπος της ανθρώπινης δραστηριότητας στην παγκόσμια οικολογία απαιτεί δραστική αλλαγή στην ατομική και κοινωνική συμπεριφορά προκειμένου να βρεθούν βιώσιμες λύσεις. Ειδικά, ο (από)δομισμός και η μετα-αποικιακή κριτική αναδεικνύουν την ανάγκη να αντιμετωπίσουμε τη βιολογία με μια κριτική και κοινωνική προοπτική ενθαρρύνοντας τη συμμετοχή πολλαπλών απόψεων και προσεγγίσεων. Ομοίως, για να εντάξουμε τη βιολογία σε μια σφαίρα συμφιλίωσης με τις αποκλεισμένες στον διάλογο, λόγω δομικών και κοινωνικών παραγόντων, κοινότητες πρέπει να διακρίνουμε τον τρόπο με τον οποίο οι επιστημονικές θεωρίες και πρακτικές επηρεάζονται από τους πολιτισμούς και τις ιδεολογίες που τις παράγουν. Επομένως, η επιστημονική κοινότητα οφείλει να είναι ανοιχτή στον τρόπο που αντιμετωπίζει τις παραδόσεις και τις αντιλήψεις που διαφέρουν από αυτές των κυρίαρχων δυτικών κοινωνιών, να επεκτείνει την κατανόησή τους και να βοηθήσει να διαμορφωθούν περισσότερο ποικίλες και συμπεριληπτικές πρακτικές. Ταυτόχρονα η εκπαίδευση μπορεί να βοηθήσει στην κατανόηση των επιπτώσεων των ανθρώπινων δραστηριοτήτων στην κοινωνία, στο περιβάλλον και στην προώθηση αειφόρων πρακτικών. Επιπρόσθετα, η ευρωπαϊκή λογοτεχνία μπορεί να παίξει σημαντικό ρόλο σε ένα εκπαιδευτικό πρόγραμμα ευαισθητοποίησης της περιβαλλοντικής συνείδησης μαθητών, αφού τους προσφέρει πλούσια περιγραφή του φυσικού κόσμου, τους εμπνέει να σκεφτούν διαφορετικούς τρόπους αντιμετώπισης των σύγχρονων οικολογικών προκλήσεων και τους βοηθάει να αναπτύξουν τη δική τους ταυτότητα μέσα στην πολιτιστική ποικιλομορφία εξερευνώντας τη σχέση τους με τον φυσικό κόσμο και την ευρωπαϊκή παράδοση. Συνολικά, τα αποτελέσματα υποδεικνύουν ότι η ευρωπαϊκή λογοτεχνία μπορεί να αποτελέσει εκείνο το εκπαιδευτικό εργαλείο που θα προωθήσει την αειφόρο ανάπτυξη και τη συμπερίληψη διαμορφώνοντας θετικές στάσεις στην οικολογική συνείδηση των νεότερων γενεών, για σεβασμό στο φυσικό αλλά και κοινωνικό περιβάλλον στην καθημερινή τους ζωή.

Ο **Ελευθέριος Πανδής** είναι Υποψήφιος Διδάκτωρ στο Τμήμα Θεατρικών Σπουδών του Πανεπιστημίου Πελοποννήσου και έχει διεκπεραιώσει Μεταπτυχιακές Σπουδές (MSc) Ευρωπαϊκής Πολιτικής στο Πανεπιστήμιο του Μπρίστολ. Έχει σπουδάσει στο Παιδαγωγικό Τμήμα Δημοτικής Εκπαίδευσης του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων, όπως επίσης είναι πτυχιούχος του Τμήματος Πολιτικής Επιστήμης και Δημόσιας Διοίκησης του Ε.Κ.Π.Α και της Σχολής Στρατολογικού με ειδίκευση στα Νομικά Στρατού. Έχει εργαστεί ως αξιωματικός του Νομικού Σώματος Στρατού, ως διοικητικός υπάλληλος της Περιφέρειας Ιονίων Νήσων και σήμερα εργάζεται ως εκπαιδευτικός. Έχει συμμετάσχει σε διεθνή συνέδρια ως εισηγητής και προσφέρει εθελοντική εργασία στα εκπαιδευτικά προγράμματα, του Πανεπιστημίου Πελοποννήσου, στα Καταστήματα Κράτησης.

Η **Αικατερίνη Δήμα** είναι υποψήφια διδάκτωρ στο Τμήμα Θεατρικών Σπουδών του Πανεπιστημίου Πελοποννήσου. Έχει ολοκληρώσει το ΠΜΣ «Δραματική Τέχνη και Παραστατικές Τέχνες στην Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση» του ίδιου τμήματος και

έχει σπουδάσει στο Παιδαγωγικό Τμήμα Δημοτικής Εκπαίδευσης του ΕΚΠΑ. Έχει δημοσιεύσει άρθρα για τη Δραματική Τέχνη στην Εκπαίδευση και συμμετάσχει σε διεθνή συνέδρια. Είναι υπότροφος του προγράμματος «Υποστήριξη ερευνητών με έμφαση στους νέους ερευνητές – κύκλος Β'», ΕΣΠΑ 2014-2020. Είναι συνεργάτης του ΠΜΣ «Δραματική Τέχνη και Παραστατικές Τέχνες στην Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση» και εργάζεται ως εκπαιδευτικός. Έχει προσφέρει εθελοντική εργασία στα εκπαιδευτικά προγράμματα, του Πανεπιστημίου Πελοποννήσου, στα Καταστήματα Κράτησης.

Ιωάννα Παπαδοπούλου

Αισχύλεια οπτικές για το τοπίο και το περιβάλλον: «ά-χωρα» ή «έν-χωρα» έργα;

Στα σωζόμενα έργα του Αισχύλου παρουσιάζεται ενίοτε μια ασαφής και γενικόλογης υφής και σε άλλες περιπτώσεις μια στενή σύνδεση της σκηνικής δράσης (ή της πλοκής/μύθου) με ένα συγκεκριμένο (φυσικό) περιβάλλον, τόπο/σκηνικό/σκηνογραφία. Η ανακοίνωση θα εστιάσει στη σύνδεση του δραματικού χώρου και στη λειτουργία των αναφορών σε συγκεκριμένους τόπους/φυσικό περιβάλλον στην αισχύλεια δραματολογία διερευνώντας δύο βασικά ερωτήματα: α) Με ποιον τρόπο (και για ποιους λόγους) ο Αισχύλος εισάγει αυτές τις αναφορές; με άλλα λόγια θα διερευνηθεί αν υπάρχει κάποια ιδιαίτερη χρήση αυτών των τοπικών/περιβαλλοντολογικών αναφορών, πέρα από τον δραματικό χώρο, και β) Μπορεί να αποδειχθεί ότι, σύμφωνα με τον Αισχύλο, το φυσικό περιβάλλον επηρεάζει, κατά οποιονδήποτε τρόπο, την πρόοδο της πλοκής αλλά και το ήθος των ηρώων και ηρωίδων;

Η ανακοίνωση συναποτελείται από δύο βασικά μέρη: α) Επιλεγμένα αποσπάσματα από τα σωζόμενα έργα του Αισχύλου θα συζητηθούν σύντομα ώστε να καταφανεί η σημασία ή το αδιάφορο για την πλοκή των αναφορών στο περιβάλλον και σε τόπους και β) αυτές οι παρατηρήσεις θα ενταχθούν στην όψιν των έργων και στην πιθανή –σκόπιμη και προσεγμένη τεχνικά– ανάδειξή της από τον τραγικό ποιητή.

Η **Ιωάννα Παπαδοπούλου** γεννήθηκε και μεγάλωσε στην Αθήνα. Σπούδασε Κλασική Φιλολογία στο ΕΚΠΑ, ολοκλήρωσε μεταπτυχιακές σπουδές στη Φιλοσοφική Σχολή του ΑΠΘ, όπου εκπόνησε και τη διδακτορική διατριβή της με αντικείμενο το αρχαίο δράμα. Εν συνεχεία προχώρησε σε μεταδιδακτορική έρευνα (υποτροφία ΙΚΥ) στο ΜΙΘΕ του ΕΚΠΑ με αντικείμενο τα αρχαία αινίγματα. Τα ερευνητικά της ενδιαφέροντα και οι δημοσιεύσεις της εστιάζονται στο αρχαίο ελληνικό και ρωμαϊκό δράμα και τη μετρική, την αρχαία γεωγραφία και την εξ αποστάσεως εκπαίδευση (εφαρμογή στη διδασκαλία του ελληνορωμαϊκού θεάτρου). Η μονογραφία της *Οι Αντιφωνίες στα Χορικά του Αισχύλου* (Αθήνα 2006) βραβεύτηκε από την Ακαδημία Αθηνών. Από το 2019 ανήκει ως (μόνιμη) Επίκουρος Καθηγήτρια (γνωστικό αντικείμενο «Κλασική Φιλολογία»), στο Διδακτικό και Ερευνητικό Προσωπικό του ΠΑ.ΠΕΛ. στο Τμήμα Θεατρικών Σπουδών. Είναι κριτής και μέλος της συντακτικής επιτροπής διεθνών περιοδικών για τον πολιτισμό και το θέατρο και έχει συνεργαστεί, ως επιστημονική σύμβουλος, σε θεατρικές παραστάσεις και στη συγγραφή θεατρικών έργων.

Χάρης Πεχλιβανίδης

Η πολιτική της δημιουργίας. Το διακρατικό project A Beloved Enemy και η οικολογία ως πολιτική

Το 2021 συμμετείχα ως εκπρόσωπος της Ελλάδας στο διακρατικό project (επιχορηγούμενο από τη Creative Europe) με τίτλο The ways of the heroes. Στα πλαίσια του προγράμματος και ως ο βασικός εισηγητής του διεθνούς θεατρικού σεμιναρίου με τίτλο A Beloved Enemy αναζητήσαμε με θεατρικούς όρους το αποτύπωμα της οικολογικής καταστροφής στην πόλη Ζένιτσα της Βοσνίας Ερζεγοβίνης. Στην συγκεκριμένη πόλη εδράζεται στο κέντρο της πόλης η χαλυβουργική μονάδα της εταιρείας ArcelorMittal. Οι ολέθριες για την υγεία των πολιτών συνέπειες, τρόποι αντιμετώπισης του ζητήματος, νέες προβληματικές που αναδύθηκαν κατά τη διάρκεια του project τοποθέτησαν σε μια νέα πολιτική διάσταση το περιβαλλοντολογικό πρόβλημα που αντιμετωπίζει η πόλη. Το αποτέλεσμα του δεκαήμερου σεμιναρίου ήταν μια σειρά τοποειδικών περφορμανς στον αστικό ιστό της Βοσνιακής πόλης με σκοπό την ανακίνηση του ζητήματος όσο και την ευαισθητοποίηση του πολίτη. Η προτεινόμενη ανακοίνωση θα κινηθεί σε δύο πεδία όπως τα ορίζει το κεντρικό ερώτημα της εργασίας: Πώς ορίζεται η πολιτική της δημιουργίας στην αισθητική επιτέλεση ενός κοινωνικού ζητήματος; Και πώς αυτό αποτυπώνεται στην παράσταση A Beloved Enemy; Βασιζόμενος στην κατά Κορνήλιου Καστοριάδη οντολογική ερμηνεία της ex nihilo δημιουργίας, η μελέτη θα ερευνησει: α) τους όρους με τους οποίους η έννοια αυτή συνδιαλέγεται ενεργητικά με τη θεατρική διαδικασία εν γένει και β) τα στάδια μεταποίησης του περιβαλλοντολογικού ζητήματος στην αισθητική φόρμα της τοποειδικής περφόρμανς όπως αυτά εμφανίστηκαν κατά τη διάρκεια του σεμιναρίου. Η ex nihilo δημιουργία ως το βασικό θεωρητικό εργαλείο της μελέτης προσδοκά να αποδώσει με ευκρίνεια την πολιτικήδιάσταση του τοποειδικού προτζεκτ A Beloved Enemy. Ενώ στο δεύτερο πεδίο η μελέτη θα αφοσιωθεί στις θεατρικές τεχνικές και στην τελική παρουσίαση των περφορμανς στα κεντρικά σημεία της πόλης.

Ο **Χάρης Πεχλιβανίδης** είναι σκηνοθέτης, ηθοποιός και Καλλιτεχνικός Διευθυντής ΔΗΠΕΘΕ Ιωαννίνων. Είναι απόφοιτος του Τμήματος Θεάτρου της Σχολής Καλών Τεχνών του Α.Π.Θ. Έχοντας λάβει υποτροφία από το Ι.Κ.Υ (Ίδρυμα Κρατικών Υποτροφιών) ολοκλήρωσε τις μεταπτυχιακές σπουδές με τίτλο "MA in Theatre: Devised Theatre" στο Dartington College of Arts (UK). Έχει βραβευτεί από την ακαδημαϊκή κοινότητα του Α.Π.Θ. με το "Βραβείο Αριστείας - Διεθνείς Διακρίσεις Αποφοίτων". Από το 2007 έχει εργαστεί ως σκηνοθέτης, ηθοποιός και χορευτής στο Κρατικό Θέατρο Βορείου Ελλάδος. Το 2012 συνδημιούργησε την καλλιτεχνική κολλεκτίβα influx η οποία έχει βραβευτεί δύο φορές με τη Διεθνή Υποτροφία Ίψεν του Ιδρύματος Ίψεν της Νορβηγίας (Υπουργείο Πολιτισμού Νορβηγίας). Θεατρικές δουλειές της ομάδας έχουν παρουσιαστεί στο ΚΘΒΕ, στο Εθνικό Θέατρο, στο Φεστιβάλ Αθηνών 2018, στο Διεθνές Φεστιβάλ Δημητρίων, στο Εθνικό Θέατρο του Όσλο (Διεθνές Φεστιβάλ Ίψεν), στο Θέατρο Volksbühne του Βερολίνου, στο Διεθνές Συνέδριο Ίψεν (στο Σκίεν της Νορβηγίας) και στο Κέντρο Ελληνικών Σπουδών του Πανεπιστημίου Χάρβαντ (Ουάσιγκτον, Η.Π.Α.). Επίσης, έχει συνεργαστεί ως σκηνοθέτης με το Δημοτικό Θέατρο Πειραιά, το ΔΗ.ΠΕ.ΘΕ. Βέροιας και το ΔΗ.ΠΕ.ΘΕ. Πάτρας. Έχει εισηγηθεί σεμινάρια σκηνοθεσίας Θεάτρου Ντοκουμέντο. Επίσης συμμετέχει ως εκπρόσωπος της Ελλάδας με ακόμα πέντε χώρες στο διακρατικό πρότζεκτ "The ways of the heroes", το οποίο χρηματοδοτείται από τον οργανισμό Creative Europe. Έχει σκηνοθετήσει στο Μέγαρο Μουσικής Αθηνών και στο Μέγαρο Μουσικής Θεσσαλονίκης την παράσταση "Γυναικές της Πέτρας" (συνεργασία του μουσικού σχήματος "Encardia" καθώς και του πολυφωνικού σχήματος Πλειάδες). Τον

Σεπτέμβριο του 2021 εκλέχθηκε νέος καλλιτεχνικός διευθυντής του ΔΗΠΕΘΕ (Δημοτικό Περιφερειακό Θέατρο) Ιωαννίνων. Τέλος, είναι υποψήφιος διδάκτορας του Τμήματος Θεάτρου της Σχολής Καλών Τεχνών του Α.Π.Θ. με τίτλο έρευνας: «Όψεις του πολιτικού στο θέατρο ντοκουμέντο: Αναζητώντας τη "φантаσιακή θέσμιση της κοινωνίας" στη σύγχρονη δραματολογία».

Ευτύχης Πυροβολάκης

Ο ρόλος της φιλοσοφικής Αντιγόνης του Χέγκελ: αποδομώντας τη διαλεκτική ερμηνεία της σοφόκλειας τραγωδίας

Αφετηριακό σημείο της εισήγησης είναι τα διθυραμβικά σχόλια του Χέγκελ για την 'Αντιγόνη', καθώς και η έλξη που ασκεί η ηρωίδα του Σοφοκλή στον γερμανό φιλόσοφο. Στην πρώτη ενότητα, θα εξηγήσω ότι ο εν λόγω θαυμασμός σχετίζεται με τη θέση της Αντιγόνης στον θεσμό της οικογένειας και, κατ' επέκταση, με τον ρόλο της οικογένειας στην κοινωνική και πολιτική φιλοσοφία του Χέγκελ. Η οικογένεια είναι ένα στάδιο της διαλεκτικής συγκρότησης του αρχαίου ελληνικού ηθικού βίου (Sittlichkeit). Ο Χέγκελ ερμηνεύει την 'Αντιγόνη' βάσει μιας μείζονος διαλεκτικής σύγκρουσης: αφενός, ο ανθρώπινος νόμος της πολιτικής εξουσίας που εκπροσωπεί ο Κρέων, αφετέρου, ο θείκός νόμος της οικογένειας, τον οποίον προκρίνει η Αντιγόνη επικαλούμενη μια δικαιοσύνη ανώτερη εκείνης του πολιτικού άρχοντα. Οι δύο νόμοι αφορούν δύο διακριτές σφαίρες, την οικογένεια και την πόλη.

Η δεύτερη ενότητα εστιάζει στην αποδομητική ανάγνωση του Χέγκελ από τον Ζακ Ντερριντά στο ανατρεπτικό βιβλίο 'Glas'. Εντοπίζω τρεις διαλεκτικές σχέσεις που διασφαλίζουν το αρχιτεκτόνημα της εγελιανής ερμηνείας, και τρεις τρόπους που αποδομούν το ίδιο οικοδόμημα. Πρώτον, η εγελιανή διαλεκτική προϋποθέτει ότι η έμφυλη διαφορά άνδρα και γυναίκας είναι φυσική. Η τραγωδία όμως του Σοφοκλή αποδομεί κάθε τέτοια φυσικότητα. Η Ισμήνη παρατηρεί την ανδροπρεπή δράση της αδελφής της στη δημόσια σφαίρα, και ο Κρέων επισημαίνει τη σύγχυση των φυλών που η συμπεριφορά της Αντιγόνης προκαλεί. Άλλωστε, δεν πρέπει να ξεχνάμε ότι άνδρας ηθοποιός υποδύεται την Αντιγόνη στην αρχαία παράσταση, κάτι που επίσης περιπλέκει τον σαφή, φυσικό διαχωρισμό των δύο φύλων. Δεύτερον, η διαλεκτική σύγκρουση Κρέοντα και Αντιγόνης προϋποθέτει τη σχέση Αντιγόνης και Πολυνεϊκή, μια κρίσιμη αδελφική σχέση που καθιστά λειτουργικό το εγελιανό σύστημα. Θεμελιώδες στοιχείο της αδελφικής σχέσης είναι η απουσία ερωτικής επιθυμίας. Ωστόσο, ο Ντερριντά καταδεικνύει ότι πίσω από τον συνειδητό εξοβελισμό της ερωτικής επιθυμίας από την αδελφική σχέση ίσως κρύβεται κάτι ασυνείδητο και ανεξιχνίαστο: η αιμομικτική επιθυμία του ίδιου του Χέγκελ για την αδελφή του. Τρίτον, δεδομένης της διάκρισης του Χέγκελ μεταξύ της ανώτερης φιλοσοφίας και της κατώτερης τέχνης, ο Ντερριντά υποστηρίζει ότι η τέχνη και ειδικότερα η τραγωδία διαδραματίζουν κρίσιμο ρόλο στην εγελιανή φιλοσοφία και, υπό μία έννοια, καθιστούν τη φιλοσοφία αυτή δυνατή, προβληματοποιώντας έτσι την εγελιανή αυστηρή διάκριση των δύο πεδίων. Οι ερμηνευτικές δυνατότητες του χαρακτήρα και της τραγωδίας της 'Αντιγόνης' είναι τέτοιες ώστε κάθε προσπάθεια φιλοσοφικής ή άλλης ταυτοποίησης ή σταθεροποίησής τους τελεί υπό αίρεση και ανατροπή.

Ο Ευτύχης Πυροβολάκης είναι Επίκουρος Καθηγητής φιλοσοφίας στο Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου και επίσης διδάσκει φιλοσοφία στο Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο. Το ερευνητικό του έργο εστιάζει στη σύγχρονη ευρωπαϊκή φιλοσοφία, ιδιαίτερα δε στη σχέση μεταξύ ερμηνευτικής, φαινομενολογίας και αποδόμησης. Από τον εκδοτικό οίκο

State University of New York Press κυκλοφορεί η μονογραφία του "Reading Derrida and Ricoeur: Improbable Encounters between Deconstruction and Hermeneutics" (SUNY Press, 2010). Πρόσφατα κυκλοφόρησε ο συλλογικός τόμος "Deleuze and Guattari's Philosophy of Freedom: Freedom's Refrains" (Routledge, 2019), τον οποίον συνεπιμελήθηκε με την Dorothea Olkowski, καθώς και η μετάφρασή του (από κοινού με τον Απόστολο Λαμπρόπουλο) του κομβικού έργου των Jacques Derrida και Geoffrey Bennington με τίτλο "Ντερριντά" (Νήσος, 2019).

Ευσταθία Ράπτη

Αναγνώσεις του φυσικού περιβάλλοντος και όψεων του υπερφυσικού μέσα από τον μαγικό ρεαλισμό του camp αισθητισμού στο κινηματογραφικό Xenia (2014) του Πάνου Κούτρα

Θέμα της προτεινόμενης εισήγησης είναι η παρουσίαση του ιδιαίτερου τρόπου συνύπαρξης του φυσικού και του υπερφυσικού στοιχείου μέσα σε ένα σύγχρονο κινηματογραφικό έργο. Η μελέτη θα εστιάσει στο παράδειγμα της ταινίας Xenia (2014) του Πάνου Κούτρα, ενός δημιουργού, στα έργα του οποίου, το παράξενο, το αλλόκοτο, το μαγικό, δίνουν πάντα δυναμικό παρόν. Το δίπολο των στοιχείων του παραμυθικού και της μητέρας φύσης, αλληλεπιδρούν και λειτουργούν είτε ανακλαστικά, είτε συμπληρωματικά μεταξύ τους σε όλη τη διάρκεια της ταινίας, υπό το πρίσμα του μαγικού ρεαλισμού και μιας απορρέουσας camp αισθητικής. Πιο συγκεκριμένα, αντικείμενο της παρουσίασης θα αποτελέσει η ανίχνευση του τρόπου με τον οποίο χρησιμοποιούνται τα στοιχεία του μαγικού ρεαλισμού από τον σκηνοθέτη, η επιτυχής ή μη ένταξή τους μέσα στο φυσικό περιβάλλον και το κατά πόσο, μέσα από αυτή τη συγκυρία, επιτυγχάνεται η ενεργοποίηση της προσληπτικής ικανότητας του θεατή και της συγκινησιακής ανταπόκρισής του στην συνολική θεώρηση του έργου. Ο μαγικός ρεαλισμός, ο οποίος επικεντρώνεται στην ανάδειξη του παράξενου και του αλλόκοτου ως κάτι καθημερινό και φυσικό, αποτελεί τρόπο έκφρασης συναισθημάτων προβάλλοντας την αλήθεια του δημιουργού, ενώ τα στοιχεία του camp αισθητισμού, τα οποία συναντάμε σε σχεδόν όλες τις ταινίες του Κούτρα, ενισχύουν την κοινωνική και πολιτική κριτική στην οποία ο ίδιος ο δημιουργός πρωτογενώς στοχεύει. Η ταινία Xenia παρουσιάζει τους δύο κεντρικούς χαρακτήρες σε μια διαρκή κίνηση και μετακίνηση. Συγκεντρώνει όλα τα στοιχεία μιας οδυσεικής περιπλάνησης και μιας πάλης με τα στοιχεία της φύσης. Έχει αφετηρία, πολλούς και διαφορετικής βαρύτητας και σημασίας σταθμούς, τελικό προορισμό και φυσικά έναν πρωταγωνιστή με το όνομα Οδυσσέας. Το παραμυθικό στοιχείο εισβάλλει δυναμικά στην πλοκή, γεμίζοντας τη φιλική αφήγηση με χρώμα και αστερόσκονη. Τα οράματα του έφηβου Ντάνι, μέσα στην μητρική αγκαλιά μιας στοργικής Φύσης δημιουργούν τις πιο camp εικόνες του έργου και σηματοδοτούν το απότομο πέρασμα του μικρού από την εφηβεία στην ενηλικίωση. Κατά συνέπεια, θα επιχειρηθεί ο ορισμός του θεωρητικού πλαισίου του μαγικού ρεαλισμού και της camp κουλτούρας, στοιχείων τα οποία θα αποτελέσουν το «κλειδί» για την ερμηνεία του έργου, ενώ θα επιχειρηθεί η ιχνηλάτηση της πορείας των δύο σύγχρονων μεταναστών εφήβων προς την ενηλικίωση και ο ρόλος της παρηγορητικής φύσης, η οποία είτε στην πραγματική της διάσταση, είτε μέσα από τα παραμυθικά στοιχεία του μαγικού ρεαλισμού, λειτουργεί καταλυτικά ως μητρική φιγούρα και «οίκος» για τα δύο αγόρια σε όλη τη διάρκεια του έργου.

Η **Ευσταθία Ράπτη** είναι απόφοιτος του τμήματος Αγγλικής Γλώσσας και Φιλολογίας του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης και υποψήφια διδάκτωρ του Πανεπιστημίου Πατρών. Είναι κάτοχος μεταπτυχιακού διπλώματος με τίτλο

«Μεταπτυχιακή Εξειδίκευση Καθηγητών Αγγλικής Γλώσσας» του Ελληνικού Ανοικτού Πανεπιστημίου και μεταπτυχιακού διπλώματος με τίτλο «Το Αρχαίο Ελληνικό Θέατρο και η Πρόσληψή του» του τμήματος Θεατρικών Σπουδών του Πανεπιστημίου Πατρών. Είναι εκπαιδευτικός Αγγλικής Γλώσσας στην Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση Ν. Αχαΐας.

Julie Pichavant, Στέλιος Ροδαρέλης

Η Παραστατική Τέχνη της Julie Pichavant: ΑΠΝΟΙΑ / APNEA

Στο βιομηχανικό λιμάνι της Δουκέρνης, στη Γαλλία, όπου πέρασα τα παιδικά μου χρόνια με τους παππούδες μου, θυμάμαι ότι μερικές φορές ο αέρας ήταν τόσο μολυσμένος όπου μερικοί πέφτανε στη θάλασσα για να ξεφύγουν από τον ουρανό τον γεμάτο μόλυβδο. Πόση ώρα μπορείς να αντέξεις σε κατάσταση άπνοιας; ...

Η **Julie Pichavant** γεννήθηκε στη Γαλλία. Σπούδασε Μοντέρνα Λογοτεχνία και Σκηνική Τέχνη στο Πανεπιστήμιο της Τουλούζης-Jean Jaurès (Γαλλία), ενώ εργάζεται ως ηθοποιός για θεατρικές και χορευτικές εταιρίες στη Γαλλία, την Ευρώπη και διεθνώς. Διδάσκει *Παραστατικές Τέχνες, Εικαστικές Τέχνες και Practice of Performance* στο Πανεπιστήμιο της Τουλούζης - Jean Jaurès, καθώς και στα Centro Cultural del Bosque INBAL (Μπογοτά), στο Magallanes (Χιλή), στο Universidad Jean Jaurès, στο Universidad de Capitele και στο Universidad de Bellas Artes de Caldas. Δημιούργησε την ομάδα ZAPT και έργα της είναι οι παραστάσεις «Το σύνδρομο Marilyn», «RIP Rest in peace» «Τα ψάρια δεν κάνουν ερωτήσεις» «Sorry for Paradise», «Στόμα από Στάχτες», «ΑΠΝΟΙΑ».

Βασίλης Σκαρμούτσος

Η αναπαράσταση της δυστοπίας στον σύγχρονο χορό τον 21ο αιώνα

Η δυστοπία ορίζεται ως μία μη υπαρκτή κοινωνία, η οποία όμως τοποθετείται σε κανονικό χώρο και χρόνο και παρουσιάζεται ως αισθητά χειρότερη από την ήδη υπάρχουσα. Αποτελεί μία φανταστική απεικόνιση μίας κοινωνίας, στην οποία συνυπάρχουν οι αρνητικές πολιτικές και κοινωνικές εξελίξεις, και ως τρόπος σκέψης συνιστά την αντίδραση στις ουτοπικές υποθέσεις. Η δυστοπία έχει αποτελέσει μείζον θέμα σε λογοτεχνικά και φιλοσοφικά έργα, αλλά και ως πηγή έμπνευσης στις παραστατικές τέχνες. Ένα κοινό χαρακτηριστικό όλων των δυστοπιών είναι η άμεση σχέση με τον τόπο και τον χρόνο που αναφέρονται, ακολούθως τα επιμέρους χαρακτηριστικά τους διαμορφώνονται πάντα σε συνάρτηση του σημείου αναφοράς (πχ. η κοινωνία). Στη παρούσα εισήγηση εξετάζεται ο τρόπος που έχει διαμορφωθεί η έννοια της δυστοπίας τον 21ο αιώνα και κατ' επέκταση ο τρόπος που ο σύγχρονος χορός χρησιμοποιεί την έννοια της δυστοπίας ως τη βάση της αναπαράστασης για να ερμηνεύσει και να σχολιάσει τη σύγχρονη κοινωνία.

Ο **Βασίλης Σκαρμούτσος** σπούδασε στο τμήμα Επικοινωνίας και Μ.Μ.Ε. του Πανεπιστημίου Αθηνών, χορό στην επαγγελματική σχολή «Ραλλού Μάνου» και έχει μεταπτυχιακό πάνω στις πολιτισμικές σπουδές και τον κινηματογράφο. Είναι υποψήφιος Διδάκτωρ του Τμήματος Θεατρικών Σπουδών της Σχολής Καλών Τεχνών του Πανεπιστημίου Πελοποννήσου με επιβλέπουσα την Ομότιμη καθηγήτρια Βασιλική Μπαρμπούση. Εργάζεται ως χορογράφος και καθηγητής σύγχρονου χορού, και διδάσκει ιστορία χορού σε επαγγελματικές σχολές χορού. Έχει παρουσιάσει εισηγήσεις σε

διάφορα συνέδρια σε Ελλάδα και εξωτερικό. Παράλληλα γράφει άρθρα σχετικά με τον κινηματογράφο και τον χορό, και το άρθρο του σχετικά με το έργο της Αντουανέττας Αγγελίδη και την ελληνική Avant-Garde έχει δημοσιευθεί από το *FilmIconJournal*.

Βασιλική Σοφρά

Τέχνη, έτερος Τόπος

Η ουτοπία αναφέρεται σε μια ιδανική κοινωνία ή κόσμο όπου οι άνθρωποι ζουν σε απόλυτη ευτυχία και ευημερία, χωρίς προβλήματα ή αντιθέσεις μεταξύ τους. Από τη σκοπιά της σχέσης ανθρώπου-περιβάλλοντος, η ουτοπία θα αντιμετώπιζε το περιβάλλον ως έναν πόρο που πρέπει να προστατεύεται και να διατηρείται για το μέλλον, ώστε να μπορεί να υποστηρίξει τις ανάγκες της κοινωνίας. Η δυστοπία, από την άλλη πλευρά, αναφέρεται σε έναν κόσμο ή μια κοινωνία όπου οι άνθρωποι ζουν σε απόλυτη δυστυχία, συνήθως λόγω κακής διαχείρισης των πόρων ή άλλων κοινωνικών παραγόντων. Στη δυστοπία, η σχέση ανθρώπου-περιβάλλοντος συνήθως είναι διαταραγμένη, με αρνητικές επιπτώσεις για το περιβάλλον και την υγεία των ανθρώπων.

Η ετεροτοπία είναι ένας όρος που χρησιμοποιείται για να περιγράψει έναν χώρο ή μια κατάσταση που διαφέρει από το συνηθισμένο ή τον καθιερωμένο τρόπο ζωής. Ο όρος προέρχεται από τη σύνθετη λέξη "έτερος τόπος" και πρωτοχρησιμοποιήθηκε από τον φιλόσοφο Michel Foucault. Μια ετεροτοπία μπορεί να είναι φυσική ή κατασκευασμένη. Η έννοια της ετεροτοπίας αναφέρεται στον χώρο της κοινωνίας που λειτουργεί ως αντίβαρο στον κοινότυπο και καθιερωμένο χώρο. Είναι ένας χώρος που διαφέρει από τα συνηθισμένα και δημιουργείται για να στραφούν οι άνθρωποι προς αυτόν ως ένα είδος απόδρασης ή αναζήτησης νέων εμπειριών.

Η τέχνη, από την άλλη πλευρά, αναφέρεται σε οποιαδήποτε μορφή δημιουργικής έκφρασης που εκπέμπει μια αισθητική αξία και μπορεί να επηρεάσει τον ανθρώπινο νου και συναίσθημα. Η ετεροτοπία και η τέχνη μπορούν να συνδυαστούν με διάφορους τρόπους. Για παράδειγμα, μια ετεροτοπία όπως ένα αποθεματοποιείο αποβλήτων μπορεί να χρησιμοποιηθεί ως υλικό για τη δημιουργία τέχνης στο κατάλληλο πλαίσιο, όπως στο σύγχρονο κινηματογράφο και στις εικαστικές τέχνες.

Η Τέχνη, στο βαθμό που λειτουργεί ως ένας χώρος που διαφέρει από τα συνηθισμένα και δημιουργείται για να στραφούν οι άνθρωποι προς αυτόν ως ένα είδος απόδρασης ή αναζήτησης νέων εμπειριών, μπορεί να θεωρηθεί ως μία ετεροτοπία. Δημιουργεί έναν εναλλακτικό κόσμο που αναπαριστά την πραγματικότητα, εκφράζει συναισθήματα και σκέψεις και μπορεί να προκαλέσει αναστάτωση στο κοινό.

Η **Βασιλική Σοφρά** γεννήθηκε στην Αθήνα. Σπούδασε Ζωγραφική (1987-1993) και Γλυπτική (1995-2000) στην Ανωτάτη Καλών Τεχνών Αθήνας, Χαρακτική στην Α.Σ.Κ.Τ. με υποτροφία Ι.Κ.Υ. (1993-95) και Γλυπτική στην Hochschule Der Kunste Βερολίνου, (1996-7) με υποτροφία Bosch. Έχει μεταπτυχιακές σπουδές στη Βασική και Εφαρμοσμένη Γνωσιακή Επιστήμη από το Τμήμα Μ.Ι.Θ.Ε. του Ε.Κ.Π.Α. κι έχει αναπτύξει έρευνα που αφορά τη Δημιουργικότητα. Είναι υποψήφια διδάκτωρ από τη Σχολή Καλών Τεχνών Θεσσαλονίκης, του Α.Π.Θ. Έχει εκθέσει ατομικά στην γκαλερί Όρα, (1992), την Bosch gallery (1996), Ε.Π.Α.Σ.Κ.Τ., (1997), Αγγέλων Βήμα (2015), το Αγγέλων Βήμα (2015). Συμμετείχε στην 3η Biennale του Πεκίνου, Colors and Olympism, το 2008, και στην 4η Biennale του Maastricht, 1993. Έχει συμμετάσχει σε εκθέσεις στην Ελλάδα και σε Βέλγιο, Ιταλία, Γερμανία, Κύπρο, Κροατία, Τουρκία, Γαλλία. Συμμετείχε σε πανελλήνια και διεθνή συμπόσια, όπως το Β΄ και Γ΄ Διαβαλκανικό Συμπόσιο Σύγχρονης Εικαστικής Δημιουργίας

Σαμοθράκης, το Α΄ Πανελλήνιο Συμπόσιο Εικαστικής Δημιουργίας Σαμοθράκης, Αμοργό, Νάξο και Κρήτη. Διδάσκει στη Μέση Εκπαίδευση από το 1996. Είναι Συντονίστρια Εκπαιδευτικού Έργου στο 4ο ΠΕΚΕΣ Αττικής.

Έλενα Σταματοπούλου

Dancing with elements: μια εφαρμογή του θεάτρου της περμακουλτούρας

Η πανδημία Covid-19 και η βίαιη παύση που προκάλεσε στη ροή της όποιας οικείας πραγματικότητας βιώναμε, μας οδήγησαν, αναγκαστικά σε μια διαδικασία αναστοχασμού και επανατοποθέτησης σε σχέση με αυτήν την πραγματικότητα. Κάθε κρίση, δημιουργεί διεργασίες με στόχο την επίλυσή ή έστω την εξοάλυνσή της. Δράση. Αντίδραση. Κάτω από το πρίσμα της ενδοσκόπησης τοποθετήθηκαν θεμελιακές αρχές και λειτουργίες της πορείας της ανθρώπινης ύπαρξης και η τέχνη ως ένας από τους πυλώνες της, δεν μπορεί να απουσιάζει από τον διάλογο. Όταν ο πλανήτης στέλνει σήματα κινδύνου, είμαστε υποχρεωμένοι-ες να ανταποκριθούμε στο κάλεσμά του για βοήθεια. Άλλωστε αποτελεί πλέον κοινό τόπο, η αντίληψη πως όλοι και όλα συνδεόμαστε. Είμαστε μέρος του κόσμου και αυτός είναι μέρος δικό μας. Κάθε στιγμή επηρεάζουμε και επηρεαζόμαστε μέσω μιας οργανικής σύνδεσης ανάμεσα στο μέσα και το έξω. Τον μικρόκοσμο και τον μακρόκοσμο. Και για να είναι υγιής ένας οργανισμός, θα πρέπει να είναι υγιή και τα επιμέρους κομμάτια του μέσα στην ολότητά του. Και η πανδημία μάς έδωσε μια καθαρή εικόνα αυτής της σχέσης. Και προτάσει την επιτακτικότητα της ανάγκης για σύνδεση και θεραπεία.

Το Dancing with elements κινείται προς αυτήν την κατεύθυνση. Είναι μια του εφαρμογή του θεάτρου της περμακουλτούρας, μια πολυπρισματική προσέγγιση που προσπαθώ μαζί με τη θεατρική κολεκτίβα Facta Non Verba να οργανώσω μεθοδολογικά, μέσα από τη σύζευξη των αρχών της περμακουλτούρα, ενεργειακών τεχνικών (yoga, qigong, sound therapy), θεατρικών εργαλείων και καθοδηγούμενου διαλογισμού με στόχο τη δημιουργία συλλογικών θεατρικών αυτοσχεδιασμών που μας συνδέουν με τον/ην εαυτό/η μας, τον άλλον/η και τη Φύση. Η θεατρική αυτή εφαρμογή κινείται σε συνδυασμό με τα πρώτα βήματα δημιουργίας μιας καλλιτεχνικής οικοκοινότητας, την «Αγραμυθία», στους πρόποδες από τα Πιέρια Όρη, όπου εφαρμόζουμε τις αρχές της περμακουλτούρας για την καλλιέργεια της γης.

Η Έλενα Σταματοπούλου έχει σπουδάσει πληροφορική, κινηματογράφο και θέατρο. Είναι απόφοιτος του ελληνογαλλικού κολλεγίου ΔΕΛΑΣΑΛ, της σχολής κινηματογράφου και τηλεόρασης Παράλλαξη, του τμήματος Πληροφορικής ΑΤΕΙΘ και του τμήματος Θεάτρου της Σχολής Καλών Τεχνών Α.Π.Θ. (intergrated master) στην κατεύθυνση της Σκηνοθεσίας και της Δραματολογίας-Παραστασιολογίας. Είναι Διδάκτωρ του Τμήματος Θεάτρου ΑΠΘ (η εκπόνηση της διδακτορικής διατριβής έγινε με υποτροφία από το Ίδρυμα Κρατικών Υποτροφιών) και μεταπτυχιακή ιστορική ερευνήτρια του Ιονίου Πανεπιστημίου. Είναι, ακόμη, μεταδιδακτορική ερευνήτρια στο Τμήμα Θεάτρου ΑΠΘ πάνω στον ηθοποιό Μάνο Κατράκη και το αρχείο που κρατούσε η Ασφάλεια Αθηνών για αυτόν, από το 1946 μέχρι το 1981. Είναι ιδρυτικό μέλος, σκηνοθέτιδα και ηθοποιός από το 2002 μέχρι σήμερα στη θεατρική κολλεκτίβα Facta Non Verba με παρουσίαση 38 παραστάσεων στη Θεσσαλονίκη και πλήθος ακτιβιστικών καλλιτεχνικών και πολιτικών δράσεων. Το 2003 στο πλαίσιο του κινήματος της αντιπαγκοσμιοποίησης συνεργάστηκε με την ιστορική αναρχοपाσιφιστική θεατρική ομάδα The Living Theater στην δημιουργία ενός τριήμερου καλλιτεχνικών και πολιτικών δράσεων με θέατρο δρόμου και διαδραστικές πειραματικές επιτελέσεις. (www.factanonverba.gr). Υπήρξε μάχιμη

εκπαιδευτικός στη Δευτεροβάθμια εκπαίδευση για 17 χρόνια ως πληροφορικός και θεατρολόγος. Από το 2022, ως μέλος ΕΕΠ, διδάσκει μαθήματα ιστορίας νεοελληνικού θεάτρου και μεθοδολογίας της έρευνας στο Τμήμα Θεάτρου ΑΠΘ. Έχει λάβει μέρος με ανακοινώσεις σε συνέδρια θεατρολογικού και εκπαιδευτικού περιεχομένου, καθώς και σε εκδηλώσεις και διοργανώσεις αντίστοιχης θεματολογίας και άρθρα της έχουν δημοσιευτεί σε θεατρολογικά και εκπαιδευτικά περιοδικά. Είναι πιστοποιημένη δασκάλα qigong.

Γιώργος Τζαμαλής, Γωγώ Ελευθεράκη

Χίμαιρες, Απειλή ή Ευκαιρία - Προσεγγίσεις μέσα από τις παραδόσεις και την τέχνη

Η επιστήμη έχει πρωταγωνιστικό ρόλο στην εξέλιξη του ανθρώπινου είδους, από τα πρώτα βήματά της στην αρχαία Ελλάδα ως τα τεχνολογικά άλματα της νεώτερης εποχής, καλύπτοντας εμφαιτικά τη στασιμότητα – οπισθοδρόμηση των μεσαιωνικών χρόνων. Η καταλυτική συνεισφορά της στην ικανοποίηση των ανθρώπινων αναγκών και επιθυμιών περιλαμβάνει ολόκληρους τόμους λαμπρών στιγμών αλλά και μελανές, από ηθική άποψη, σελίδες, όπου τα επιτεύγματά της χρησιμοποιήθηκαν με ανοίκειους τρόπους. Τα τελευταία χρόνια υπάρχει έντονος ηθικός προβληματισμός αναφορικά με τα τεκταινόμενα στον γοργά αναπτυσσόμενο κλάδο της βιοτεχνολογίας και γενετικής μηχανικής, προεξαρχόντων των διαγονιδιακών ειδών και της ευγονικής στα ζώα. Η εισήγηση αυτή εστιάζει στην περίπτωση των χιμαιρών και τα προκύπτοντα ηθικά ζητήματα. Δίνεται βάρος σε δύο βασικά ηθικά επιχειρήματα που χρησιμοποιούνται εναντίον τους, της ακεραιότητας των ειδών και του αφύσικου, τα οποία μπορούν να προσεγγιστούν περισσότερο με επιστημονικά στοιχεία. Αναδεικνύεται επίσης η παρουσία των χιμαιρών στις παραδόσεις και στην τέχνη, θεωρώντας ότι αμφότερες έχουν διαχρονικά σημαντική επίδραση στη διαμόρφωση της κοινωνικής αντίληψης, αγγίζοντας έτσι τα δύο άλλα, πιο «υποκειμενικά» επιχειρήματα, τα ηθικά ταμπού και την ανθρώπινη αξιοπρέπεια.

Ο **Γιώργος Τζαμαλής** είναι διπλωματούχος πολιτικός μηχανικός ΕΜΠ (BSc+MSc) και έχει λάβει MSc στη «Σεισμική Μηχανική και Αντισεισμικές κατασκευές» [ΕΑΠ], Master in Business Administration (MBA) [OUC] & MSc στη «Διαχείριση Τεχνικών Έργων» [ΕΑΠ]. Αυτή την περίοδο εκπονεί τη διπλωματική του εργασία στο ΔΠΜΣ «Δίκαιο, Ηθική και Ευζωία των Ζώων», Τμήμα Φιλοσοφίας, Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών. Έχει συμμετάσχει σε πανελλήνια και διεθνή συνέδρια και είναι συγγραφέας άρθρων σε έγκριτα ξενόγλωσσα διεθνή επιστημονικά περιοδικά και ελληνικές εκδόσεις, με πρόσφατο, σχετικής με το συνέδριο θεματολογίας, άρθρο: Μπλε, Δ., Περδικάρη, Ι-Π & Τζαμαλής, Γ. «Ο ειδικός ως απαρχή του ρατσισμού και έθιμα που σχετίζονται με τα ζώα», στο Ε. Πρωτοπαπαδάκης (επ.) Θεματικό Αφιέρωμα «Ζώα: Ηθική, Δίκαιο, Ευζωία», επετηρίδα φιλοσοφικής έρευνας, δια-ΛΟΓΟΣ 12(2022), Εκδόσεις Παπαζήση. Έχει παρακολουθήσει πλήθος επαγγελματικών και βιώσιμης ανάπτυξης, πολιτισμού και παράδοσης σεμιναρίων. Είναι μέλος επιστημονικών συλλόγων, επιστημονικών επιτροπών διαγωνισμών και εθνικών μητρώων για ευρωπαϊκά και εθνικά προγράμματα ανάπτυξης. Τα επιστημονικά και προσωπικά του ενδιαφέροντα είναι η αποκατάσταση μνημείων, η διαχείριση της πολιτιστικής και φυσικής κληρονομιάς, η λογοτεχνία, και ο κινηματογράφος.

Η **Γωγώ Ελευθεράκη** είναι υποψήφια διδάκτωρ Αρχιτεκτονικής ΕΜΠ, αρχιτέκτων τοπίου – πολεοδόμος με Master in «Landscape Architecture» AUA, MArch στην «Αρχιτεκτονική – Σχεδιασμός του Χώρου» από τη Σχολή Αρχιτεκτόνων Μηχανικών ΕΜΠ και MSc στη «Διαχείριση και Προστασία Περιβάλλοντος» ΟΥC. Αυτή την περίοδο, εκπονεί τη διπλωματική της εργασία στο MA «Επιμέλεια Εκθέσεων: Θεωρητικές και Πρακτικές Προσεγγίσεις» στη Σχολή Καλών Τεχνών ΠΙ. Έχει λάβει έξι βραβεία και διακρίσεις, η έρευνά της έχει παρουσιαστεί σε πάνω από είκοσι συνέδρια σε Ελλάδα και εξωτερικό και είναι συγγραφέας άρθρων και κειμένων σε διεθνή επιστημονικά περιοδικά και σε ελληνικές εκδόσεις. Έχει συμμετάσχει σε ερευνητικά προγράμματα, σε εργαστήρια χαρτογράφησης, διεπιστημονικής & καλλιτεχνικής αναπαράστασης της πόλης, σε σεμινάρια βιώσιμης ανάπτυξης, πολιτισμού και παράδοσης, καθώς και σε διεθνή εργαστήρια σχεδιασμού αστικού τοπίου. Έχει, επίσης, συμμετάσχει με έργα της σε δύο εικαστικές εκθέσεις, στην έκθεση διαγωνισμού σχεδιασμού & στην art gallery συνεδρίου, ενώ έχει συν-επιμεληθεί δύο εκθέσεις. Τα ερευνητικά της ενδιαφέροντα σχετίζονται με τον αστικό σχεδιασμό, την καταγραφή, διατήρηση, ανάδειξη και προστασία της υλικής και άυλης πολιτιστικής κληρονομιάς, το αστικό πολιτιστικό τοπίο και τη σύνδεσή τους με την καλλιτεχνική δημιουργία.

Χουντάλα Δήμητρα

Το Παιδικό Οικολογικό Θέατρο στην Ελλάδα – Μια Δημιουργική Προσέγγιση

Η περιβαλλοντική εκπαίδευση αναγνωρίζεται πλέον ευρέως ως ένας από τους σημαντικότερους παράγοντες που πρέπει να αντιμετωπιστεί από κάθε κοινωνία η οποία φιλοδοξεί να εμψυχήσει στις μελλοντικές γενιές αίσθημα περιβαλλοντικής ευθύνης καθώς και περιβαλλοντική ηθική και οικολογική συνείδηση. Το εκπαιδευτικό σύστημα που επιθυμεί να ακολουθήσει και, ακόμη καλύτερα, να υποστηρίξει αυτόν τον σκοπό, θα πρέπει να στραφεί σε δραματικές τροποποιήσεις και επικαιροποιήσεις των διδακτικών τεχνικών και του διδακτικού υλικού που χρησιμοποιούν οι εκπαιδευτές και θα πρέπει επίσης να προτείνει εναλλακτικές μεθόδους διδασκαλίας που επικεντρώνονται στη βιωματική μάθηση και αλληλεπίδραση. Η χρήση δραστηριοτήτων που βασίζονται στο δράμα είναι μία από αυτές τις τεχνικές. Οι εκπαιδευτικοί πιστεύουν όλο και περισσότερο στην αποτελεσματικότητα του δράματος ως εργαλείου διδασκαλίας σε ένα ευρύ φάσμα γνωστικών θεμάτων.

Σύμφωνα με πολλές σχετικές έρευνες που έγιναν σε άλλες χώρες με παιδιά δημοτικού κατέληξαν στο συμπέρασμα ότι η χρήση θεατρικών προσεγγίσεων στην τάξη αυξάνει σημαντικά το ενδιαφέρον των μαθητών για συμμετοχή και δράση σε σχέση με το περιβάλλον. και τον κόσμο που είναι παντού γύρω τους. Το νέο θεατρικό είδος που συνδυάζει το θέατρο με περιβαλλοντικές ανησυχίες και ευαισθησίες ονομάζεται «οικοθέατρο» ή οικολογικό θέατρο. Ως εκ τούτου, θεατρικά έργα ή εκδηλώσεις που εκπαιδεύουν σε περιβαλλοντικά θέματα και προάγουν την οικολογία χαρακτηρίζονται ως «οικολογικά δράματα» (Ecodramas), ανεξάρτητα από το αν είναι δράματα γραμμένα από θεατρικούς συγγραφείς ή αυτοσχέδια θεατρικά δρώμενα που δημιουργούνται από μαθητές στην τάξη κατά τη διάρκεια της εκπαιδευτικής διαδικασίας. Ο όρος «οικολογικό θέατρο» αναφέρεται τόσο στο νέο θεατρικό είδος που συνδυάζει το θέατρο με περιβαλλοντικές ανησυχίες και ευαισθησίες όσο και στη χρήση υλικών που είναι «φιλικά» προς το περιβάλλον. Εξετάζουμε, λοιπόν, το κατά πόσο το οικολογικό θέατρο μπορεί να συμβάλλει στην καλλιέργεια περιβαλλοντικής συνείδησης δεδομένου ότι η δραματική τέχνη τα τελευταία χρόνια χρησιμοποιείται κατά κόρον στην εκπαίδευση.

Η **Δήμητρα Χουντάλα** έλαβε το 2012 τον πρώτο τίτλο της από το Τμήμα Ιστορίας και Αρχαιολογίας του ΕΚΠΑ με κατεύθυνση Ιστορία. Στην πτυχιακή της εργασία με επιβλέποντα τον κ. Καραμανωλάκη ασχολήθηκε με την «Εγκατάσταση προσφύγων κατά τον 19ο αιώνα στην Ελλάδα». Τη διετία 2012-2013 απέκτησε Πιστοποίηση «Ειδικής εκπαίδευσης και Αγωγής » από το ΕΚΠΑ σε συνεργασία με την Β' Αναπτυξιακή Παιδιατρική του Νοσοκομείου Παιδών Αγία Σοφία μετά από σεμινάριο 420 ωρών. Το 2019 έλαβε πιστοποίηση γραφής BRAILLE από τον οργανισμό ΚΕΘΕΑ. Το 2020 έλαβε Πιστοποιητικό Διαπολιτισμικής Εκπαίδευσης από το Πανεπιστήμιο Αιγαίου, ενώ το 2021 έλαβε τον Μεταπτυχιακό τίτλο «Ειδική αγωγή και εκπαίδευση» κοινό πρόγραμμα σπουδών από το Πανεπιστήμιο Λευκωσίας και το Πανεπιστήμιο Πατρών. Από το 2021 έως και σήμερα είναι υποψήφια διδάκτορας στο Τμήμα Θεατρικών Σπουδών του Πανεπιστημίου Πελοποννήσου με αντικείμενο την Μεταναστευτική Λογοτεχνία.

Βασίλης Ψαρράς

Η πόλη ως διεπαφή, το περπάτημα ως γραφή: Ποιητικές, αισθητηριακές και τεχνολογικές προεκτάσεις του πλάνητα σε σύγχρονες μορφές performance

Κατά την διάρκεια των τελευταίων δύο αιώνων, η πράξη του περπατήματος υπήρξε συνδετικός κρίκος μεταξύ του ανθρώπου και της πόλης, ως μια πολιτιστική πράξη και αισθητική διαδικασία συχνά μέσα από τις επιδραστικές έννοιες και καλλιτεχνικές μεθοδολογίες του πλάνητα και της ψυχογεωγραφίας. Η ομιλία θα εστιάσει στην σύγχρονη πόλη του 21ου αιώνα μέσα από την μεταφορά της διεπαφής (interface) αλλά και στο καλλιτεχνικό/επιτελεστικό δυναμικό της περιπατητικής διαδικασίας ως γραφή στον χώρο, αναλύοντας σύγχρονες μορφές performance στον δημόσιο χώρο της πόλης που αναδεικνύουν ποιητικές, αισθητηριακές και τεχνολογικές προεκτάσεις ενός νέου/νέας υβριδικού/κης πλάνητα (hybrid flaneur/flaneuse). Προσεγγίζοντας επιλεγμένα παραδείγματα καλλιτεχνών συμπεριλαμβανομένου του γράφοντος που συνδυάζουν performance, ποίηση, συμμετοχικότητα, τέχνη με μέσα επικοινωνίας δι' εντοπισμού, η ομιλία θα προσπαθήσει να αναδείξει το τεχνο-ποιητικό δυναμικό της μεταφοράς (βοτανολογώ/botanizing) του Walter Benjamin για τον flaneur ως βοτανολόγου του πεζοδρομίου σε μια σύγχρονη πόλη δικτύων, ροών, επιφανειών και άυλων/υλικών διαστρωματώσεων.

Ο **Βασίλης Ψαρράς** (1985) είναι εικαστικός και ακαδημαϊκός. Η καλλιτεχνική του πράξη συνδυάζει τοποειδικές περιπατητικές performances, εγκαταστάσεις, βίντεο/ψηφιακή τέχνη με την πόλη, την ποίηση και τον πλάνητα να έχουν εξέχουσα θέση στα έργα του. Είναι Επίκουρος Καθηγητής στο Τμήμα Παραστατικών και Ψηφιακών Τεχνών της Σχολής Καλών Τεχνών του Πανεπιστημίου Πελοποννήσου. Για το 2020-21 βραβεύτηκε ως ARTWORKS Fellow του Ιδρύματος Σταύρος Νιάρχος. Τα έργα του έχουν συμμετάσχει σε διεθνή φεστιβάλ τέχνης, ομαδικές εκθέσεις (Onassis Foundation, MOMus, TCH, FILE, ADAF, WPA Media, Film and Video Poetry Society, ROMS2013, OutTopias, Ελευσίνα 2023) και πολιτιστικά ιδρύματα στην Ευρώπη, Αμερική και Ασία. Είναι Δρ. Τέχνης και Τεχνολογίας του Goldsmiths του Πανεπιστημίου του Λονδίνου, με μεταπτυχιακές σπουδές στις ψηφιακές τέχνες (University of the Arts London) και Πτυχίο στις οπτικοακουστικές τέχνες (Ιόνιο Πανεπιστήμιο). Το καλλιτεχνικό και ερευνητικό του έργο έχει υποστηριχθεί από υποτροφίες της AHRC, του IKY και του SNF. Η έρευνά του έχει δημοσιευτεί σε διεθνή ακαδημαϊκά περιοδικά τέχνης (LEA MIT Press, Technoetic Arts, IJART) συνέδρια (ISEA, Hybrid City) και κεφάλαια βιβλίων στις συγκλίσεις performance art, αστικών/πολιτισμικών σπουδών και ψηφιακής τέχνης. Είναι μουσικός ενώ το 2023 θα

κυκλοφορήσει η δεύτερη ποιητική συλλογή του Αστυναύτης από τις Εκδόσεις Ιωλκός
Website: www.billpsarras.com.